ב"ה

ב' שבט תשכ"ח

1.2.68

20

המחיר: 25 אג'

עתון
הסטודנטים

בת קול

ראש הממשלה באוניברסיטה, בראיון עם מערכת „בת-קול":

יש גם חשד לפגיעות זידוניות בצוללת „דקר" * הסואץ הוא הגבול הטבעי, וקו הפסקת האש עובר באמצע התעלה * לא היה לחץ זר ולא יהיה לחץ כזה.

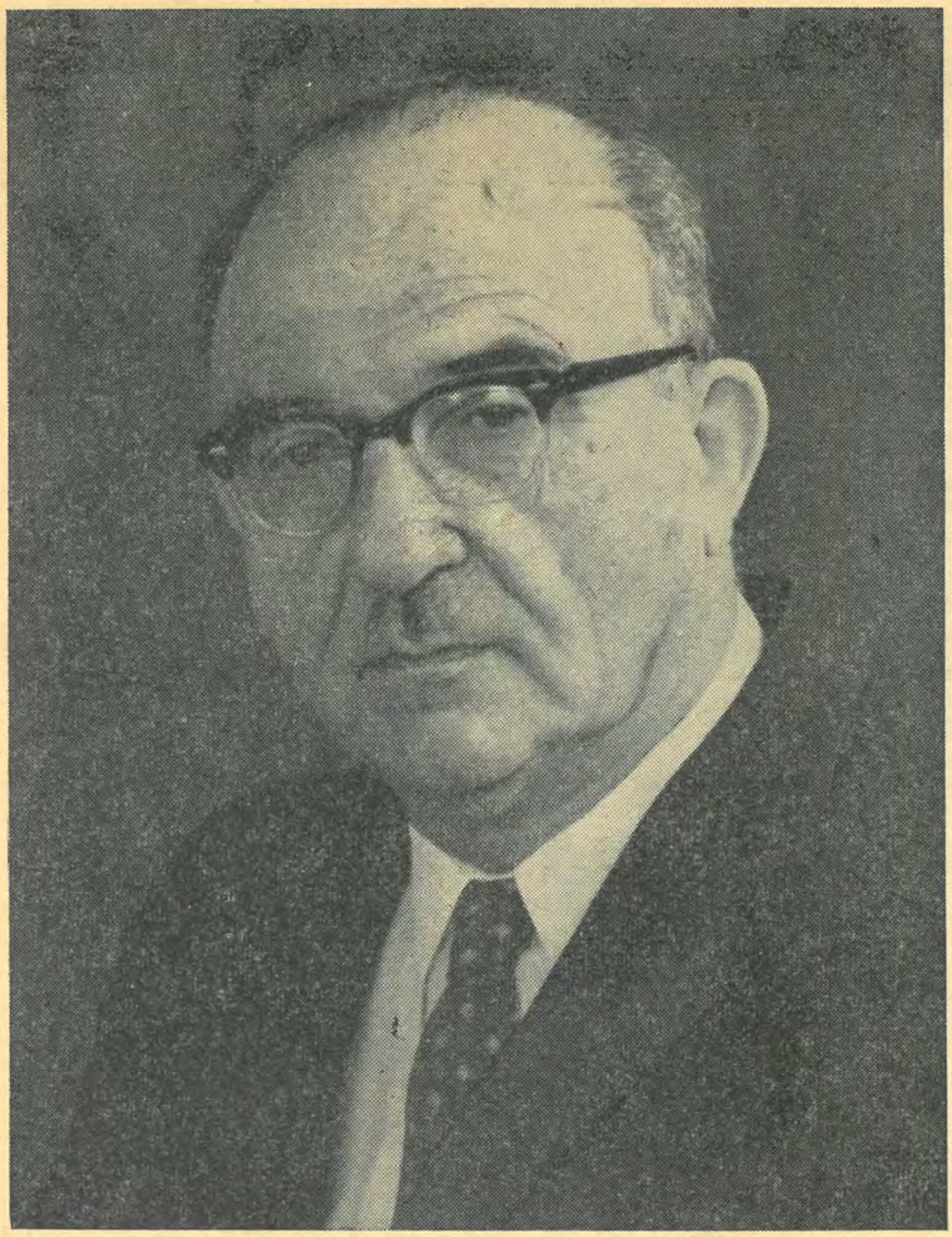

זו הפעם השניה, שראש הממשלה, מר לוי אשכול, מופיע בראיון עם מערכת „בת-קול". בפעם הראשונה היה זה בראיון בלעדי והפעם — בראיון פומבי, כאורחה של הסתדרות הסטודנטים. את הערב פתח יו"ר ההסתדרות איצ'ו גולדשטיין בדברי ברכתו והוא גם שאל את השאלה הראשונה.

השאלות נשאלו ע"י עורך העתון: אריאל רוזן-צבי וע"י חברי המערכת: שאול שיף וצבי פרידמן.

מערכת „בת-קול" עשתה מאמץ מיוחד כדי לפרסם את דברי ראש-הממשלה בגליון היוצא לאור בבוקר זה. ומכאן אל השאלות והתשובות עצמן.

איצ'ו: מהי עמדת הממשלה לגבי השטחים המשוחררים ומדוע אין היא מאפשרת את ההתישבות ביהודה ובשומרון?

ראש-הממשלה: אקדים ואומר שיש דברים שהייתי רוצה לומר אותם לא ע"פ כל הפירושים של האותיות של פרד"ס אלא בצורת רמז וסוד. כי בשאלות שעשויים לשאול אותי פה אולי אסתפק ברמז. איננו חיים בחלל הריק ואיש כמוני חייב לשקול כל מלה ואחרי זה ודאי גם אסתבך. לשאלה זו אומר: זו עובדה שלמחצית השניה של השאלה תשיבה במעשה. **זו עובדה שעולות האחזויות צבאיות.**

אריאל רוזן-צבי: האם שוקלת הממשלה אפשרות של פגיעות זידוניות בצוללת דקר או של חטיפתה והאם נערכות חקירות גם בכוון זה?

מר אשכול: לא אוכל להגיד, שלא עלה צל של חשד כזה בין אנשים ובין בעלי המקצוע הקרובים לענין ממש, אבל בינתיים קרה הדבר גם לצרפתים. אין ברגע זה הסבר או דרוש אם יש כאן מעשה זדוני ואנו נמצאים עכשיו רק במצב של העלמה של הצוללת.

שאול שיף: לפני כשבוע אמר רה"מ כי יש סיכויים לשלום קרוב במזרח התיכון. האם היתה זו הבעת משאלה בלבד או שיש לכך סימוכין במציאות הקיימת. השאלה נשאלת במיוחד לנוכח המתיחות האחרונה בסואץ ובגבול ירדן הפותחת פתח לסבוב נוסף של המלחמה?

מר אשכול: (נאנח) הייתי אומר סובב סובב הרוח ועל מקומו חוזר בענינים אלה יש חדשות לבקרים, חדשות, שאם רוצים יש שמופיעים להן סימוכין וכעבור שבוע או שבועים מתברר שהסימוכין לא כל כך קרובים.

בארץ נמצא עתה גונאר יארינג והוא טורח ומכתת רגליו מהתם להכא ומבירה לבירה בד"כ מקשיב הרבה ומדבר מעט ואולי זה מעלה גדולה. **השמועה, שהיתה בשבוע שעבר היתה במידה מסוימת בנויה על שיחות או גישושים.** יש שרמזים אלה נפגשים ביום אחד או בשבוע אחד מכוונים רבים והכל מצטרף לצליל אחד. על יסוד זה אמרתי, שישנן שמועות וידיעות כאלה. נכון שזה היה לפני התקרית של הסואץ. **במידה והיה יסוד בדברים שחשנו, הרגשנו או נרמזנו לפני שבוע, אינני מוכן לומר שתקרית זו זה הסוף לענין. עוד תהיינה עליות וירידות.** כבר עברו כשבעה חודשים ועדיין לא התקרבנו הרבה לקראת השלום, למרות הרצון האמיתי בהסדר שלום, ובחוזה שלום, אז גם זה גורם לכך, היות וזה היה לאחר בקורי בחו"ל ושם נאלצתי, כשהופעתי לפני שרים ורוזנים, להסביר מה הולך כאן. וזה נתן לי את הדחיפה לומר זאת, **אך זה היה על יסוד מקורות ורמזים שהגיעו לאזני מ-**

(המשך בעמ' הבא)

(המשך מהעמ' הקודם)

כוונים שונים. עם זאת עד שלא נראה את הענין כגמור, יהיו הרבה תמורות והרבה חליפות.

צבי פרידמן: מה תגובתו של רה"מ לעמדת קהיר כי: „אין עוד מקום להסכם על השיט עם ישראל וכי היא תקיפה ב־עמדתה להמשיך את הסקר בצפון התעלה", האם במצב הנוכחי יש סיכויים סבירים לפתיחת תעלת־סואץ כפי שמקוות אומות שונות?

רה"מ פתח ואמר כי „כל אדם וכל מדינה רשאים לקוות — וא"א למנעם מכך. אבל אני רוצה לומר, שלנו לא צריכה להיות הרגשה כבדה כלפיהן ראשית, הזכיר הבטחת איזנהאור ב־1956 כי במקרה של סגירת התעלה בפני השייט הישראלי „תטפל משפחת העמים בענין זה ביד חזקה", „וכשנסגרה התעלה בפנינו שום אדם ו־שום מדינה לא זעה ולא נעה". עם סגירת מיצרי טירן „וכששומרי או־טאנט הסתלקו, הובטח לנו, שהמדינות הימיות תעמודנה לימיננו, וזה נאמר כבר לפני שנים, אח"כ כשראינו שהענין רציני יותר התפלאנו, **שהרי ארה"ב הבטיחה, שכולם יתיצבו לימיננו** ומיום ליום ראינו, שה־ענין גוסס וראינו, שנשארו רק שתי מדי־נות בענין זה: ארה"ב ואנחנו. **ראינו שכל ההבטחות האלה אינן שוות את הנייר ואת הדיבור.** ואני רוצה לומר לציבור ולעולם, שלא להם לבוא בטענות על זה שהאוניות שלהם עומדות במקום שעומדות. שנית. **עצם ההצעה של חילוץ האוניות באה מאתנו. בשיחה הראשונה בין יארינג ל־ביני ואח"כ עם אבן, אמר יארינג: תעשו איזה ג'סטה, אני יודע עמ־דותיכם, אך צריך להזיז את ה־ענין ודיברנו על השבויים ועל האוניות באגם המר.**

אמרתי גם ליארינג, שאין קל מזה, הם יכולים לצאת מהצד הדרומי ולהגיע הביתה. היה ברור, שהמדובר על החלק הזה ושאנו עומדים על טענתנו, ולא לחינם, וגם יארינג ידע, שאין בדעתנו ל־וותר על ישיבתנו בתעלה. מכל מה שאמרנו וממה שארע אמש מתברר, שאנו חושבים על זה ברצינות".

רה"מ מגלה כי כאשר נשאל ע"י ראש־ממשלת אנגליה: ואם תעבור אניה שלנו תירו עליה? השיבו: „לא נצטרך לירות על האניה שלכם. עד שאניה שלכם תוכל לעבור צריך לנקות קודם כל את התעלה ואנו לא ניתן לנקותה. נבאתי ולא ידעתי מה נבאתי. כי כשדיברנו על ענין התעלה ידענו מה שאנו אומרים. וידעו זאת גם או־טאנט ובול, ואנו אמר־נו: שימו לב, הזהרו, אנו לא ניתן. וי־כולנו לחשוב שבכל זאת זה לא ייעשה. וכעת הודיעו המצרים מה שהודיעו. בת־חילה שאין יותר נקוי תעלה, ואח"כ שהם ינקו ויהי מה. **כאן אנו אומרים, שה־סואץ הוא הגבול הטבעי וקו הפ־סקת האש עובר באמצע התעלה, ומכאן נובעות מסקנות.**

שאלה: נוכח ההתגרויות החוזרות ו־נשנות מצד ירדן, מדוע אין ישראל נוקטת יד תקיפה יותר, האם נכונות הידיעות כי יחס זה נובע מלחצים של ארה"ב?

תשובה: (בהתעוררות) אני הגבר, ש־חזרתי מארה"ב וטפלתי בענינים רבים, **וכשנסעתי לארה"ב, למרות שהזי־הירו אותי במודעות בעתונים, לא עמדתי לתת דבר, לא נלחצתי ל־שום דבר.**

לא היה לחץ ולא יהיה לחץ זר. לא אומר שלמדינות אלה אין יחס לענינים. יש להם יחס לישראל. לעתים נדמה שהמחמירים ידם על העליונה ולעתים המקילים ידם על העליונה. אולם כיום אין לנו להת־לונן. א"כ אין זה אומר שאין יחס למדינות שונות. **יש יחס, ואפילו לג־בי המדינה, שבראשה עומד מלך, והיינו ברצון מחליפים את משטרו במשטר דמוקרטי קצת יותר סימ־פטי,** (**סעודיה. המערכת**) **אז הש־בריטים את האזור** — המערכת) ובבקו־רי שאלוני מה ביחס לכך, שבריטניה עו־זבת — ואמרתי, שאני פוחד מהריקנות הזו. ובעצם, מזה היה נובע שהייתי רוצה שיהיה שם מישהו ושלא נשאר לבדינו, וכשאתה מדבר על סכנה זו אתה פותח פתח לתביעה אולי צריך לוותר או משהו כזה".

יתר־על־כן, ממשיך ראש־הממשלה, כי אנו „**נוהגים לנהוג בהבלגה יהודית וכך נסיתי לנהוג כשהייתי שר בטחון**, ואז אמרתי ,הפנקס פתוח והיד רושמת' והיו בעתונים טענות, שצריך ל־החזיר להם מדה כנגד מדה. **ומה יהיה פה אז — המערב הפרוע?** אין לנו כל ענין בזה.

אין זה סוד, אנשים נעצרים ונתפשים לעשרות. **ואין לנו ענין להתפאר ב־זה. מאמר שנדפס ב„בת־קול" מת־קבל בקול בם בארה"ב ועוד יאמרו שרה"מ מתפאר בכך. אני אינני מתפאר. אך יש רבים המעוניינים בהסתה.**

כלל נקוט בידי: גויים — במובן ה־טוב של המלה — יש להם גבול עד כמה הם מסוגלים לשאת, וכל הגויים יש להם איזשהו גבול קליטה. **ואני שוב רוצה להדגיש, אין עלינו לחץ ומבחינה זו אפשר ללכת בשיטת עין תחת עין. אך אנו מוקפים ויש לנסות לח־שוב גם על הצד השני ולומר נש־איר זאת לימים; במיוחד, שאנו יודעים, שמצבו של המלך לא כל כך מלכותי ויש דברים שהוא לא היה רוצה אך אינו יכול והוא תלוי..**

רה"מ מגלה כי בשיחותיו עם נשיא ארה"ב, אמר: „**לא נבקש מכם אנשים. לא היינו רוצים שנשותיכם תבכינה את דם בניהם, שנפלו בישראל. תנו כלים ואנו משלמים במזומנים. עד עכשיו היה קרדיט, עכשיו הכל במזומנים**".

שאול שיף: האם עדיין אתה סבור כי ראש־הממשלה במדינת־ישראל חיב להחזיק גם בתיק הבטחון?

ראש־הממשלה (בחיוך): **אני מציע לדחות את השאלה עד, שמי ש־עכשיו שר הבטחון ירצה להיות ראש־ממשלה.**

צבי פרידמן: השר מ. ח. שפירא גילה באחת מישיבות הממשלה את אי־שביעות רצונו מהעדר תאום ומחוסר שתוף הפעו־לה, שבינך לבין שר הבטחון, האם מצב זה קיים עדיין?

מר אשכול (באלגנטיות): אתם יודעים, שאסור לספר מה שנעשה בישיבות ממש־לה... **לעצם השאלה, אני באמת יכול לומר, וזה לזכותו של הצד השני תמיד, שהיחסים הם נורמליים. איני מסתיר דבר. אלה יחסים תקי־נים, חברתיים.** לכל אדם יש אופי משלו, יש לפעמים קשים יותר ורכים יו־תר, וצריך לקחת בחשבון שבממשלה יש 21 אנשים. **אם לוקחים בחשבון שנויי גישה פה ושם, אני אומר שהיחסים הם תקינים ואם יש פה ושם איזו סרכה, זה קורה לפעמים. בנקודה זו אין מקום לדאגה וזה הרי הענין החשוב ביותר כאן".**

רה"מ מסביר כי „זכותו של רה"מ ל־העיר כאשר הוא סבור שמשהו אינו כ־שורה -- וזה יכול לקרות — ואז זה מגיע לברור. ויותר מזה אל תרצו, כי אסור לי להסביר יותר. **השאלה היא אם שר הבטחון הוא חבר בממשלה קואליציונית הנושאת באחריות כ־לפי העם וכלפי עצמה, ובנקודה זו אני סבור שהממשלה פועלת כראוי ואין מקום לדאגה. ומכאן ואילך כ־ששפירא יבוא לבר־אילן תשאלו אותו".**

שאלה: מאחר וישנה הבנה בין דה־גול לבין בן־גוריון מדוע אינך מבקשו לצאת בשליחות הממשלה לשיחה עם נשיא צרפת. יתר־על־כן, נמסר כי ח"כ פרס הציע לך לשלוח את ב"ג לדה־גול ואתה סרבת?

מר לוי אשכול: קודם כל אני מודה לך עבור האינפורמציה. אלי לא פנה פרס בהצעה כזו. שמעתי, שפרס היה בצרפת במקרה או שלא במקרה, ושמעתי איש מפי איש על הענין הזה. איני חושב, ש־זו דרך נבונה וממלכתית לנהוג כך. במידה ששמעתי אמר דה־גול שאם יישלח,

(המשך בעמ' 11)

במדה ויש יסוד לגשושי שלום אין תקרית סואץ שמה קץ לענין. תנוצא דרך להבנה בינינו לבין הסוביט'. יחסי עם משה דיין תקינים וחברתיים. הצעת חלוצם של האוניות באה מאתנו.

אלה היא האם אנו מעוניינים.. או כשאני נשאל (כנראה, ע"י ארה"ב, המערכת), מה דעתך, אכפת לך שמדינה זו ומדינות אחרות יהיו קשורות אתנו או שגם הם יעברו לצד הסוביטי. אני לא אגלה מה עניתי. אני זורק לכם את השאלה ואני יודע לבטח מה תענו.

כאן מביע רה"מ את אמונתו כי „תמ־צא הדרך להבנה קצת יותר טובה בינינו לבין הסוביטים. בעיקר בגלל זאת שיש שם 3.5 מיליון יהודים סגורים. בשנה האחרונה קבלנו משם יהודים והיתה איזושהי הפשרה, באו גם צעירים וילדים". עם כל זאת לכל אחת מן המדינות ישנה הערכה. גם אנו דואגים על הואקום, ש־מתהווה בחלק זה של העולם (ע"י עזיבת

רה"מ עונה לשאלות מערכת „בת־קול"

בת קול עתון הסטודנטים
אוניברסיטת בר־אילן

עורך: **אריאל רוזן־צבי.** מערכת: יוסף בן־מאיר, יצחק גולדשטין, הלל ויס, שולה לויטס, מ. מנחם, צבי פרידמן, יואל רפל, שאול שיף.

גראפיקה: יוסי אבולעפיה כתבת: דובדבני שושנה

כתובת המערכת: אוניברסיטה בר־אילן, הסתדרות הסטודנטים, רמת־גן, טל. 752658. המו"ל: הסתדרות הסטודנטים.
סודר במסדרת בייטל — נדפס בדפוס דניאלי, תל־אביב

סטודנטים חילוניים באוניברסיטה דתית

מאת: אריאל רוזן־צבי

האוטובוס המלא צהלת נוסעים רעשנים הגיע להצטלבות כביש גהה. במושב האחורי חטטו בחפזה ארבעה סטודנטים אי־שם ביל־קוטם. כאשר מצאו את אשר חפשו ישרו אותו באצבעותיהם והניחוהו ברישול על ראשם... כפה קטנה שחורה הציצה לפתע מעל שערם השופע. „הצגה ראשונה באוניברסיטה בר־אילן", מ 8.00 — 1.00 בבנין הפיסיקה", צחק אחד מהם אל חברו. „למבוגרים מעל גיל 18 בלבד" השיב לו חלה מניה וביה.

מספר דקות אחר־כך כבר תרו על הדשא אחר הסטודנט־התורן, על מנת שיעביר להם את מחברת התלמוד מן השעור האחרון, ופרשו לחדר האוכל. „בשבוע הבא אני דפוק" העיר מי מהם, „הגיע תורי ללכת לשעור".

ספור הפתיחה איננו ספור בדיוני. הוא נוגע באחת הבעיות הרגישות ביותר של אוניברסיטה „בר־אילן". הוא קולע אל לב־לבה של השתיקה הרשמית הגדולה וממילא גם אל צדה השני של שתיקה זו, פטפטת הסרק המליצית... הסטודנטים החילוניים באוניברסיטה הדתית.

החוגים המכונים חרדים מוצאים כאן את הפרצה הנוחה להריק דרכה את זרמי התנגדותם לעצם קיומו של המוסד. ה־חוגים האחרים, המכירים בערכה של האו־ניברסיטה, יודעים זמן רב את מה שמכונה בפיהם „הפצע, שאיננו מתרפא, של ה־אוניברסיטה"; נקודת התורפה הקבועה, שלא השתיקה וקשר ההשתקה ולא ה־פטפטת עשויים להביא לה מרפא.

אונ' מחייבת חרות פנימית. אונ' דתית באה לפרוץ את מעגל ההסתגרות של הדת, שעד היום מקיף בגדר תיל דוקרני את סדות הישיבה בישראל. „המפגש עם מדע ועם אינפורמציה מירבית" אמר מי שהרצה פעם על תפקידה של „בר־אילן", „החיים בצלן של בעיות, שעדיין לא מצאו את פתרונן ואין לדעת אם ומתי ימצאו אותו; המצאותה של הדת בתהליך מתמיד של פרשנות; יכולתו של כל אחד, היוצא מכתלי מוסד כזה, להיות בעל־כושר לפתור את בעיותיה של דת־ישראל וממילא הפי־כתה של זו לדת חיה, כל אלה הם המרכיבים המאפיינים את האוניברסיטה הדתית".

מהי האמת הסטטיסטית

גורמים אלה מכתיבים את השאלה ה־מרכזית לפניה היא עומדת: האם אונ' דתית ותפקידה מחייבים את יחודו של הרכב בני־האדם שבה? התסבוכת הא־מיתית מתייצבת לנגדנו רק לאחר שנתנה כבר תשובה חיובית חד־משמעית לשאלה זו. מהו יחוד זה, ואיזה הרכב של בני־אדם הוא מחייב? **„איזו מזיגה של מרצים וסטודנטים תהלום את תפ־קידה של האונ' ותשרת את ה־צרכים, שעליהם היא באה לענות?"** זוהי פרשת הדרכים של הדעות החלוקות.

„נושא זה הועלה מספר פעמים לדיון בועד הנאמנים" מספר הה"כ מ. ח. שטרן, שהוא חבר ועד הנאמנים וגם סטודנט ב־אוניברסיטה. אך פתרון עדיין לא נמצא. חבר ועדת־הקבלה לשנת תשכ"ח מעריך כי רק 12% מן הסטודנטים, שנתקבלו השנה, הם, מה שאנו קוראים, חילוניים. אשר למספרם הכולל מן הסך־הכל של הסטו' באונ' **יש אומדים אותם ב־40% בעוד שאחרים מצביעים על 60% כמספר ריאלי יותר. את ה־אמת הסטטיסטית אין איש יודע, אך הרוב סבורים, שהיא נעה אי־שם בין שני מספרים אלה.**

ועדת הקבלה אינה פועלת על־פי הנחיות מפורשות לגבי קבלתם של סטודנטים כאלה. ישנן רק הנחיות הנובעות מעצם מהותה של האונ' כמוסד אקדמי וכמוסד דתי. „בקשר למספר הסטו' החילוניים, ש־מתקבלים, אין לנו אחוז מסויים, שאנו אומרים — עד הנה ומכאן ואילך, לא". פיסק המנהל הכללי, מר מ. אדלר. **ה־המספר, לדעת רבים, רב מדי.**

דלת פתוחה

רק בודדים טוענים כי יש לנעול את הדלת בפני החילוניים ולקבל רק סטו' דתיים. „אחד המקומות הטובים ביותר ב־ארץ להפגשת דתיים וחילוניים הוא בבר־אילן" קובע מישהו מן המרצים. „בריא לחילוניים ללמוד אצלנו כי זה משחרר אותם מן הדעות הקדומות כלפי דת ו־דתיים". יתר־על־כן ישנם הסבורים כי תרו־מתה הגדולה של האונ' היא בעובדה, ש־סטו' חילוניים לומדים במוסד דתי. כך, למשל, סבור מר מ. אדלר: „אנו מאמינים, בהחלט, ששליחותנו בארץ וכלפי הגולה היא לקרב רחוקים, וזאת כשהגרעין הוא סטודנטים דתיים המסוגלים לקרב רחוקים. אנו רוצים לשמור על אותו עקרון ע"מ שנהיה תמיד מסוגלים מבחינה נפשית, חינוכית ואידיאולוגית לעשות כן. זהו אחד התפקידים בתוך היהדות ואנו יכולים לעשות זאת במדה שסגל המרצים וסגל התלמידים יהיו מסוגלים לקבל על עצמם משימה זו".

על העקרון המסתתר אחרי מבע זה, בניסוח כזה או בהבעה מליצית פחות, ישנה הסכמה כמעט כללית. אולם על גודלו של הפתח ועל דרישותיו של כרטיס הכניסה, ניטש, בעצם, הויכוח בין חברי ועד הנאמנים, בסנט, בין המרצים ובקרב הסטודנטים.

בודדים בלבד סבורים כי השער חייב להיות פתוח ללא כל הגבלה. לדעתם של אלה היותו של הסטו' דתי או חילוני אינה צריכה לעניין באשר היותה של האוני־ברסיטה מוסד דתי באה לידי ביטוי ב־דרכים אחרות. **הרוב הגדול סבור כי הרכב התלמידים צריך להיות, ב־עיקרו, דתי.** „לא צריך להרבות בקבלת סטודנטים חילוניים, שהאחוז לא יהיה גבוה מדי" אומר הה"כ מ. חזני, שהוא גם חבר ועד־הנאמנים. חבר אחר, הה"כ מ. ח. שטרן: „יש לראות שמספר הסטו' הלא־דתיים לא יעלה על רבע". כך גם רואה את הפתרון הד"ר שרוין, מרצה בכיר לאנגלית. „הבעיה היא לשמור על אחוז מסויים, שעליו ניתן להשפיע מב־חינה דתית". כאן גם נקודת המחלוקת בין יו"ר הועד המנהל, השר מ. ח שפירא, הדורש לצמצם עד למינימום את מספר החילוניים במוסד לבין נגיד האוניברסיטה, הפרופ' לוקשטיין, הדוגל בשיטה ליברלית.

אחוז חסימה

לעומת הדוגלים בשיטת אחוז־החסימה, קובעים אחרים, וביניהם הפרופ' פליקס, כי „משטר אחוז החסימה זה דבר אסור ויש דרך אחרת למיון הסטו'".

„אחוז חסימה" אינה מלת קסם הפותרת את כל הבעיות.

„אני מתנגד לחקירות מיותרות של ה־תלמיד המעונין להתקבל לבר־אילן" אומר אחד מחברי ועד הנאמנים של האונ'. כיצד

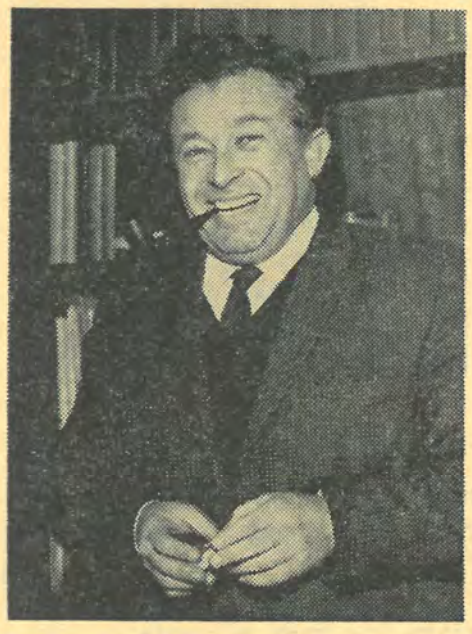

מר מ. אדלר, מנהל האוניברסיטה

להנהיג איפוא את הסלקציה החיונית והמת־בקשת לדעת הרוב.

„האמת היא כי לא אחוז חסימה היא הבעיה. אנו צריכים להגיע לכך שרובם הגדול של התלמידים יהיה דתי ע"י משי־כת האוניברסיטה (את הצבור הדתי) ולא ע"י סינון אדמיניסטרטיבי". המרצה הסבור כך לא מתעלם מן העובדה כי אידיאל זה רחוק עדיין ומחזיר את השאלה לנקודת מוצאה: מהו קנה־המידה, שיקבע את מי וכמה. דעה הפוכה לאלה היוצאות נגד חקירות מביע הד"ר קוליב הסבור כי „נחוצה בדיקת ההתאמה של כל סטודנט וסטודנטית, מכל מסגרת על־יסודית, ללמודים באונ', בתחום של הכרה דתית וידיעה ב־עיקרי מחשבת ישראל כשם שיש מקום לבחינות בהבעה עברית ואנגלית". הד"ר קוליב משוכנע כי בדיקה כזו „היא קנה מידה משכנע יותר מאשר כל הדגשה של המוצא ההשכלתי של המועמד". **דברים אלה מרמזים על ההתנגדות לשי־טת „החזקה" הנוהגת כיום.**

כלל נקוט בידיהן של ועדות הקבלה: כל מי שסיים בי"ס תיכון דתי הריהו בחזקת יהודי דתי. לא סיים בי"ס דתי הריהו בחזקת אינו דתי. חברי ועדת ה־קבלה יכולים להעיד עד כמה שיטה זו אינה מצדיקה את עצמה לגבי חלק די־ניכר של המועמדים. י.ש. סיים ישיבה תיכונית. כשהגיע התיק ובו בקשתו להת־קבל, לפני ועדת הקבלה, לא הניחו כל מקום לספק בדבר היותו דתי וכיוון שגם דרגת ציוניו התאימה לדרישות, הוא נת־קבל ללא חקירה נוספת.

האמת אינה ידועה לחברי הועדה גם היום. י.ש. „הוריד את הכפה" כפי שנהוג לומר בסלנג הצברי, עוד בתחילת שרותו הצבאי לפני שנתיים. כאן עומד מכשול אוביקטיבי, שקשה להתגבר עליו. סט־טיסטיקות, שאינן רשמיות, מצביעות על 30% מבין בוגרי בת"ס תיכוניים דתיים כעל כאלה שאינם יכולים להקרא „דתיים" עם תום תקופת שרותם הצבאי. כך גו־רמת ההנחה של הועדה לקבלת אחוז גבוה יותר של חילוניים, הרבה מעבר למה שהאונ' מעונינת לקבל ושלפי מיטב ידיעתה אכן נתקבל. אלא ש„מיטב ידיע־תה" של הועדה באה לידי ביטוי בהנחות מוטעות וממילא מזדייפות התוצאות. **„חלק גדול מן הבעיות שלנו היו נפ־תרות, ולא רק במישור זה, אילו היו מתחקים אחרי עקבות החינוך בשלבים הנמוכים יותר ומאתרים את הנגע שם"** מתריס אחד מחברי ה־ועדה.

לא צריך צרות

הד"ר קוליב יוצא כאמור למען המרת שיטה זו בשיטת בדיקה אחרת. הוא גם מבדיל לצורך המיון בין כאלה אשר מעולם לא למדו בבי"ס דתי והמעוניינים להתקבל בפעם הראשונה למוסד דתי באונ' הדתית לבין כאלה, אשר למדו פעם ב־מוסד דתי, אך בחרו בתיכון, שאינו דתי. „לגבי הראשונים יש למיין היטב את טעמי זיקתם טרם שנתקבלו ללמודים ב־בר־אילן ולגבי האחרים יש מקום לבדיקה עניינית וגם אוהדת במקרים רבים".

הד"ר גילת ודיקן הסטו' הרב שינדלר סבורים גם הם כי אין צורך באחוז חסימה. **„יש לפתוח את השער לסטודנטים חילוניים במידה והם באים ללמוד לימודי יהדות".** את האחרים, סבור הרב שינדלר, יש לקבל רק במקרים בודדים לאחר שנוכחנו מעל לכל ספק בכנות שאי־פתם. הפרופ' פליקס סבור גם הוא, כאמור,

(המשך מהעמוד הקודם)

כי אין אחוז החסימה דרך יעילה של מיון. „ועדת הקבלה חייבת לבדוק מהם מניעיו של התלמיד הבא ללמוד כאן. אם התלמיד בא מבי"ס חפשי ומבית חפשי ורק שיקולים של נוחיות הביאו אותו אלינו אינני רואה צורך לקבלו ואפילו ציוניו גבוהים. מאידך, תלמיד אשר מדבריו נראה שבא למצוא באוניברסיטה את המיוחד שבה יש לפתוח לפניו את השער". מבחינה עובדתית „קשה בשיחה אחת או שתיים לעמוד על המניע האמיתי המסתתר מאחרי בקשתו של הסטודנט". אומר אחד התלמידים החילוניים, אשר נתקבל למוסד בשנה"ל תשכ"ח, „מי שמצליח לעורר רושם ולשחק כהוגן את החוזר־ב־תשובה מתקבל למרות כוונותיו השונות. אני אחת מן הדוגמאות הרבות לכך". הוא משמיע בכנות, אך בלחש, „אבל אל תצטט אותי, אני לא צריך צרות".

נוחיות גאוגרפית

מ.נ. מתגדר בטענה אחרת: „עצם הדבר, שסטו' חילוניים פונים דוקא לאונ' דתית בעוד שיש להם בחירה בין מספר מוסדות להשכלה גבוהה מעיד על כך שנפשם פתוחה ואסור לאונ' לדחותם". טענה יפה זו כשהיא מועברת למציאות נראית אחרת. סיבות, שמקורן בנוחיות גאוגרפית או פיננסית עומדות לרוב מאחרי בקשות הכניסה. גם הסלקציה החמורה המונהגת היום במוסדות להשכלה גבוהה מפנה חלק ניכר מן המועמדים לכל מקום שיהיה נכון לקלטם ורק חלק זעום נמשך בכנות אל השאלות, שאונ' דתית חיה בן ובצדן ומנסה להתמודד עמן. רק מתי מעט מעוניינים להכיר את מה שהיה נראה להם כזר ובודדים הם אלה המחפשים תשובה לבעית הזהות היהודית המטרידה אותם.

שמן הטוב ורמתן הגבוהה של מספר חוגים ומחלקות מסבירים גם הם את ריבוי הפונים החילוניים. **רק כ-15% מכלל הסטודנטים מתמחים במדעי היהדות ורובם דתיים הם. לעומת זאת התרבו באונ' בשנים האחרונות, הסטו' החילוניים מן הסוג האמור לעיל. המחלקות השונות של מדעי הטבע, קרימינולוגיה וחוגים נוספים אחרים מאוכלסים בחלקם הגדול ע"י תלמידים כאלה. בשנה האחרונה נעשה נסיון ע"י ועדת הקבלה להפעיל קריטריונים המורים יותר. מספרם הכולל של החילונים פחת רק במקצת.**

תלמידים אלה עלולים לחבל, בסופו של דבר, בתפקידה של האוניברסיטה ולהרחיקה מן השליחות, שנטלה על עצמה בעצם יסודה. ריבוי של סטו' חילוניים המונעים על־ידי נוחיות גאוגרפית או התעניינות מקצועית טהורה עלול להקשות על האפשרות להתמודד עם הקושיות המנצאות בתשתיתה. יתכן אומנם, כי האוירה בה הם שרויים עשויה להשפיע עליהם אף על־כורחם, אלא שתנאי להשפעה כזו הוא התענינותם של התלמידים והמרצים, וזו מותנית קודם כל בהרכב התלמידים. יתר־על־כן הרכב זה קובע, למעשה, גם את אוירת המוסד. „זהו מעגל סגור, שהנחת היסוד שלו חייבת להתבסס על רוב של סטו' דתיים וכאלה המעוניינים באמת בשאלות הדתיות ורפונים על־כן למדעי היהדות", פוסק אחד המרצים הצעירים. „לגבי אחוז קטן של סטו' חילוניים חייבת האונ' לטול על עצמה את הסיכון ולקלטם למחלקות אחרות, שהרי הפגשת עולמות שונים זוהי אחת ממטרותיה. יחד עם זאת עליה לקחת בחשבון על איזה מספר סטו' חילוניים היא מסוגלת להשתלט ועליה גם לחשוב על דרכים חדשות לעשות כן".

כפת כוננות

טלו, למשל, את מ.א.; מ.א. הוא סטו' בחימיה. הוא שמע על רמתה הגבוהה של המחלקה וביקש להתקבל אליה. מ.א. עומד לסיים בשנת תשכ"ח את שנת הלמודים הרביעית. בעיות דתיות אינן מעניינות אותו כלל; אותו מענינית החימיה. הוא ממשיך באורח החיים החילוני המובהק שלו למרות שהכפה הצמודה לאחד מכיסיו נמצאת בכוננות מתמדת. בליל שבת אפשר לפגוש אותו מבלה בדיסקוטק סולידי עם מספר מחבריו הלומדים גם הם באוניברסיטה בר־אילן. „היכן אתה לומד?" שואלו לעתים מכר ישן. „בבר־אילן" הוא עונה ללא היסוס ומצליח להבחין, בינות לעשן הסמיך, בתמהון שעולה על פניו של השומע. מ.א. אינו בודד, ישנם רבים כמותו אותם אי־אפשר לפגוש בתפילת המנחה בביה"כ של האוניברסיטה, אך ניתן למצאם בקלות על שפת־הים בבוקר שבת קייצי. „לשם כך לא הקמנו את האוניברסיטה הדתית" יאמרו לך אנשי ההנהלה. אך התופעות, שתוארו, אינן תופעות נדירות.

כך משתנה האוירה הדתית למרות שאורח החיים הדתי מחייב את כל התלמידים בין כתלי האוניברסיטה. אולם כאשר אורח חיים כזה מצטמצם לכפה המוטלת על הראש מספר שעות ביממה אין בכוחם של חוטי הצמר הסרוגים להתמודד עם בעיה יסודית ועמוקה כל־כך. למודי החובה, עליהם הוטלה המעמסה, כרעו ונפלו גם תחת נטל קטן יותר לא כל שכן, שאין הם מסוגלים לעמוד בפני משא בעייתי נוקב שכזה. **הרביזיה בשעורי החובה קשורה ישירות גם לכאן. יש לתאים כלים לסיטואציה הקיימת ולהכשיר דרכים נוספות.** „האונ' מניחה אמנם, מראש את בגרותו של הסטודנט ואין החנוך עומד בראש סולם ערכיה", יטען מי שיטען, אך טענה זו שומטת את הקרקע בפני אחת מן הרציונלות החזקות של בעלי ה„דלת הפתוחה".

חה"כ מיכאל חזני

אין כל ספק, אפילו בין הדוגלים בשיטה הליברלית ביותר, כי המורים הייבים להיות דתיים; חייבים להיות מרצים כאלה, „שהשאלות הדתיות הן השאלות החשובות בחייהם". גם מבחינה זו המצב אינו משביע רצון והצטברות של מספר גורמים פגומים מחריפה את הבעיה.

להשלמת התמונה: **אין להתכחש לעובדה כי אוירת המוסד שונה מן האוירה במוסדות האונ' האחרים. נכרת העובדה, שלמעלה מ50% מן הסטודנטים דתיים הם.** אין להתעלם גם מן הקשיים הנוספים הניצבים בפני האוניברסיטה הנובעים מהעדר הגדרה מיהו יהודי דתי ומן העובדה שהאונ' עדיין מוחרמת ע"י חוגי הישיבות. התנגדות זו מונעת שכבה פוטנציאלית של תלמידים מלהגיע לאוני', אך החומה הולכת ונסדקת פה ושם.

צו־על־תנאי

אם משקיפים על הבעיה מן הצד השני של המתרס מגלים כי דרישות הכניסה, המופיעות ב„ידיעות לסטודנטים" אינן כוללות את הדרישה כי על הסטודנט להיות דתי או מסורתי. מלבד הצורך ב„ידיעה מינימלית בתלמוד", שאינו אומר ולא כלום, אין כל תביעה השונה מתביעותיהן של אוניברסיטאות אחרות. אע"פ כן הסוד הוא

חה"כ מ. ח. שטרן

גלוי: סטודנטים דתיים מועדפים. כלל 1 מכללי המועצה להשכלה גבוהה (הכרה ב־מיסדות) תשכ"ד—1964, שהותקנו ע"י המועצה מכח ס' 24 לחוק המועצה להשכלה גבוהה תשי"ח—1958, קובע: „לעניין קבלת תלמידים ומנוי הסגל האקדימי לא יפלה המוסד להשכלה גבוהה בין מועמדים, אך בשל גזעם, מינם, דתם, לאומיותם או מעמדם החברתי". **סעיף זה אינו מאפשר קיומה של אוניברסיטה דתית ב־מובן זה, שהיא מגבילה את מוריה ואת תלמידיה לבני דת מסויימת או דורשת מהם כתנאי את היותם דתיים.** (לעומת זאת תתכן אוניברסיטה דתית מבחינות אחרות). בנקודה זו מסתבכת הבעיה. אי־אפשר להצהיר על תביעות העומדות בסתירה לחוק בלי להסתכן בסנקציות שונות, שהקיצונית שבהן היא קיצוץ התמיכה הממשלתית במוסד. מצב עדין זה כמעט הוליד השנה צו על תנאי נגד האוניברסיטה בבג"צ. 30 סטודנטים חילוניים, שפנייתם להתקבל נדחתה, טענו כי נדחו רק עקב היותם חילוניים בעוד האוניברסיטה אינה מודיעה כי זוהי אחת מדרישות הכניסה ויתר־על־כן היא גובה מכל אחד את דמי ההרשמה. התביעה לא יצאה אל הפועל, אך היא מרמזת על חומרת הבעיה גם מן הצד החוקי שלה ומעברה השני.

למרות הדיונים הרבים והדעות השונות לא נמצאה עד היום הדרך.

לחצים שונים ממספר כוונים מתנגדים, חילוקי דעות בין חברי הועד המנהל ובין חברי הסנט משאירים את הבעיה פתוחה. עובדה זו מקלה, כביכול, בהשאירה פתח לתמרונים ובעוקפה את הבעיה, אך מאידך גיסא מוסיפה משקל המעיק עליה.

נסיון של אוניברסיטה דתית הוא נסיון נועז ואמיץ שהצליח להשתחרר מן המערכת המחנקת של האסטבלישמנט הדתי ושבר את המושגים המקובלים. ממילא גם נקוז המוצא הבקורתיות מניחות שבירת מושגי בקורת מקובלים. מעל לנגוחם של עסקנים מפלגתיים ומעבר להתנפלויות המליצה הרגויסת נדרשת האוניברסיטה להפעיל את שיקול־דעתה.

הערות כלליות
לנושא גליון מס' 19-18

מאת: ברוך רוזניאל

גיליון מס' 18—19 העמיד את „בת־קול" במספר דרגות־עתונאיות מעל ליתר עתוני הסטודנטים. זו עובדא, לא מחמאה מעציבה לכשעצמה. להלן מספר הערות.

אליעזר ומלחמתו בשוביניזם צר־העין

איש בחטאו יומת, מכביר מר שטרנברג, ומכאן יש לבדוק בכל גרמני בנפרד ואין לכוללם יחד. שכן ע"כ מתרבים שונאי־ישראל וישראל עצמם נעשים מופת לשוביניזם צר־עין. וכל זאת באמצעות ההפגנה הזולה לכבוד פרופ' ארהארד.

שונאי־ישראל מתרבים בדרך הטבעית של ילודה; ואם יד ישראל בדבר הרי שיש הרואים בכך נקמה או צחוק הגורל או זימון מקרי של שתי נשמות מבינות, המוכר ע"י הסטאטיסטיקה כהכרחי אם כי בלתי מחייב. :ן מתרבים הנ"ל בדרך ההכרחית, לפרט ולחברה, של מציאת שעירים משתלחים לשואות פרטיות וחברתיות, שלשעיר אין כל קשר להן לבד מהיותו משתלח בעקבותיהן.

הפגנה נגד ביקור גרמני הינה גם הפגנה וגם הפגנה נגד ביקור גרמני. אין טעם לצעוק „קוקה־קולה, הביתה!" או, „קיל־רוי הביתה!". הוא לא אמריקאי, הוא גרמני. להפגנה שכזו חוקיות וצורך מלה. על ענין הצורך ניתן להתווכח. אך חשוב לזכור שהפגנה הינה אקט עם סדר והגיון משלו, אף כי יכול והיא לובשת צורה של הפגנה ולא של בנקט־שואתי מקובל להפתעת מישהו.

יתכן ומר שטרנברג מעדיף, אם בכלל, הפגנה באמצעות שיר או מאמר. רעיון גדול. פעלי הפגנה שכזו מתבררים להיות, בדר"כ, עקרים. ולענין השוביניזם. לא יעזור לכם, ישראל יכולה להיות מופת לסוציאליזם, לקפיטליזם, לתרבות הציור, לעתונות בלתי־תלוייה ולתיאטרון מקורי. לשוביניזם — אף פעם! אולי בעתיד. עכ"פ, לא, כל עוד פועמים בקרבנו הסוכנות, האוניברסיטאות, המיסיון, ביטוח לאומי, מוסדות הגדולים למיניהן, הזכרונות ורוח המשורר העברי הפזורה על ארצו המשוחררת.

זאת ועוד; „אין אדם צריך לסבול בגלל חטאי זולתו", קובע מר שטרנברג. במציאות של חברות ומשטרים מאורגנים אין כלל זה רלוואנטי. זו משאלה אשר יכול והיא קשורה למוסר. למוסר פושר שאינו נערך כלפי מצב קיים. בוודאי אין זה היסק מדעי של דברי ימי האנושות. כן קובע הנ"ל, כאיש מדע, כי הנאצים דגלו בהעברת מגרעות של בודדים וייחוסן לאומה שלמה. — ואולי דגלו הנאצים בהעברת מגרעות של אומה שלמה לבודדים, או בהעברת מגרעות אומה אחת לזולתה. המילה „דגלו" בהוראתה בקשר עניני זה, אינה מתאימה. אך זו כבר שאלה של סגנון וידיעת השפה, שאלה זקנה ועצובה.

שלא כאיש מדע, אלא כאזרח ישראלי מצוי, מתגלה מר שטרנברג ב־

(המשך בעמ' 8)

שרות פסיכולוגי-קליני לסטודנט?

כתבה: **שושנה דובדבני**

„המעשים הנעשים בצנעה הם המעשים הגדולים באמת", אמר פעם מישהו וקלע אל האמת. הוא לא ידע כי פתגם זה נכון יהיה גם לגבי אחד מן השרותים הניתנים לסטודנט באוניברסיטה שלנו: שרות פסיכולוגי-קליני, בו מטפלת הפרופ' א. שרי. עוד לפני שנתיים החלה הפרופ' לטפל בסטודנטים, אשר הופנו אליה ע"י הרב שינדלר. סטודנטים, אשר, לדעתו, זקוקים היו לטפול אינטנסיבי על-מנת להשיב את האזון הנפשי, שאבד להם והפריע להמשך לימודיהם. לאחר שנתיים של עבודה „פרטיזנית", מבחינה תקנונית, עומד נושא זה לעלות בימים אלה על שולחנו של הסנט, אשר יתבקש לאשר את הקמתו של השרות הפסיכולוגי-הקליני כמוסד רשמי.

עזרתה של האוניברסיטה בבעיות שאינן נוגעות ישירות לתחום האקדימי של לימודים, אולם עשויות להשפיע על תחום זה, איננה דבר חדש. ישנן מלגות וסטיפנדיות, ישנן פנימיות וישנן עוד כיוצא בזה, אך הרעיון של מתן סעד נפשי חדש הוא בארץ ומצא עד עתה את הגשמתו רק באוניברסיטה העברית בירושלים... עד לפני שנתיים כאמור.

בתחילה מועט היה מספר הפונים ולא נראה כל צורך דחוף להעניק לשרות זה אופי של שרות רשמי הניתן מטעם שלטונות האוניברסיטה. אט אט גדל המספר. מהם, שבאו לפי הכוונתו של דיקן הסטודנטים ומהם ששמעו על הצלחת הטפול ובאו. ונתעוררה השאלה, מה הלאה. כך התגלגל העניין עד ליום בו נשאל הסנט: האם להעניק לשרות הקליני גושפנקא רשמית אם לאו?

הרב שינדלר סבור כי לקראת סוף חופשת הסמסטר נוכל לדעת מה הוכרע במוסד האקדמי העליון של האוניברסיטה. בינתיים, פנינו אל פרופ' שרי ושוחחנו עמה על מהות הפעולה ועל מה שנעשה עד כה.

הצלחה בטפול

„השרות מיועד לסטודנטים הנתקלים בקשיים אמוציונליים המוצאים ביטויים באי-הצלחה בלמודים ובהפרעות אחרות", ענתה הפרופ' לשאלה: למי מיועד השרות הקליני. „קשיים כאלה נובעים ממשברים הבאים כתוצאה מהרס במשפחה, אהבה נכזבת, קשיים כלכליים וסיכות אחרות. המשבר הנפשי משפיע על כלל חיי האדם וכך בין השאר מביא גם לירידה בלמודים ולקשיי הסתגלות לדרישות האוניברסיטה. כדי להחלץ מהמשבר הנפשי, להשתחרר מהכאב הנפשי המפריע והמכשיל שבו הוא מלווה צריך הסטודנט לעזרה מחוצה לו, לאדם שיבין מה מעיק עליו".

באילו מקרים טפלת?

„המקרים הם שונים, כמובן. למשל, היה מקרה שסטודנט סבל מכאבים פיזיים כמו כאבי ראש, כאבי פרקים וזמזומים באוזניים. לפני שבא אלי סיפר לי שהיה בטיפול אצל רופאים רבים ביניהם גם פסיכיאטר — וללא תוצאות. מובן, שבמצב שכזה לא יכול היה להיות לו אמון, שטפול פסיכולוגי יעזור. למרות ההתנגדות בתחילת הטיפול שמר על זמן הפגישות והראה שיתוף פעולה בהדרכה כי ראה הטבה במצבו מפגישה לפגישה. משהשתחרר מהכאבים מהם סבל זמן רב, הביע את תודתו לא רק במלים אלא גם בתרומה כספית לקליניקה (מאחר שפרופ' שרי לא הסכימה לקבל תשלום באופן אישי, כפי שהציע) הוא מרגיש כה טוב אחרי הטיפול שהוא מתכונן כאות היקרה לה־עניק מילגה לסטודנט מהחוג לפסיכולוגיה. מלבד זה אמונו בטיפול הפסיכולוגי גבר עד כדי כך, שהוא מתעתד להתמחות במקצוע זה.

רצוי ברור מהיר

„מקרה אחר של טיפול התרכז בקושי בלימודים ובאי שקט נפשי. הסטודנט שסבל מזה עמד כבר לעזוב את האוניברסיטה בטענו ש„אינני יכול להתרכז בלימודי, לקרוא, לגשת לבחינות". הטיפול לא רק

פרופ' א. שרי

שחרר אותו מהנחיצות להחליט מיד על עוזבו את האוניברסיטה, אלא לאחר זמן מה הוא אפילו החליט להמשיך וכעת הוא מצליח בלימודים. ישנם מקרים רבים כאלה ודומים להם. קשה לקבל אותם כעת מכיוון שכל העניין מחכה לאישור מהסנט. רצוי שהענין יתברר מהר כי ישנם סטודנטים שמופנים למשל לטיפול בתל השומר ומחכים כשנה לתורם".

מהו תהליך הריפוי?

פרופ' א. שרי: „זהו תהליך די מסובך וקשה להסבירו על רגל אחת, ביחוד כשישנן הרבה שיטות. באופן כללי זהו תהליך, שעל ידו הסטודנט מתחיל להרגיש אחרת, חל שינוי ברגשותיו ובעמדותיו כלפי עצמו וכלפי הסובב אותו. בד בבד הוא מתחיל להבין הסובב אותו ומה שקורה לו בצורה יותר מציאותית. הוא מבין כי התהליכים של מחשבותיו, הרגשותיו, ערכיו היו מוטעים לפי הערכה סובייקטיבית שלו ולפי הגנות, שיצר לעצמו. הוא מרחיב את אופקיו, מתחיל להרגיש כאדם אחר, ולהתייחס לעולמו בצורה שונה.

פרשנות לחומר

„כיצד מתחולל השנוי? המצב שבו נמצאים התרפיסט והפציינט, מיוחד במינו.

בימים אלה יערך דיון בסנט על הענקת מעמד רשמי לשרות הקליני לסטודנטים הנתן כבר כשנתיים. על השרות ועל חשיבותו בשיחה עם פרופ' א. שרי המנהלת את השרות באונ'

שני אנשים נפגשים והאחד מהם בא לדבר על דברים שבעצם לא ידע שהדחיק. התרפיסט מביא אותו למצב שבו הוא מוכן לגלות את הדברים האלו. הם מוצאים לאור והפסיכולוג מפרש לפציינט את המשמעויות של פעילויותיו ומחשבותיו שהם בעצם הגנות. החומר התת־מודע מתחיל להיות מודע. הפציינט חווה מחדש את הבעיה שדחק, אבל כעת בצורה שונה, בצורה המביאה אותו לראותה באור המתאים למציאות. ע"י האסוציאציה החפשית הפציינט מכוון ללכת אל העומק, אל החומר שהדחיק והפסיכולוג נותן פרשנות לחומר זה. נניח, למשל, שהיתה לי אחות קטנה ששנאתיה, וקנאתי בה. אם קורה לה אסון אני עלולה להאשים את עצמי במה שקרה לה ולפתח תסביך אשמה. אם יש לי תחושת אשמה כיצד אוכל להצליח? אני מעבירה תחושה זו גם לשטחים אחרים ומעוותת את המציאות, שבה אני חיה.

על ידי הטיפול הפסיכולוגי, הסטודנט מקבל באופן הדרגתי Insight לקשייו. מפחית את רגשי האשם מהם סבל ורואה את עצמו וסביבתו באור חדש קרוב למציאות. האני שלו שהיה קודם לכן בלתי יציב, חסר החלטיות, מתחזק, נעשה בטוח יותר וכעת הוא יכול להגיע להחלטות חיוביות, החלטות שאינן בריחות.

פסיכולוג ופסיכיאטר

אחד התנאים להצלחת הטיפול הוא המוטיבציה הנכונה. תהליך התרפיה נעשה ממושך ומסובך יותר כשחסרים נתוני יסוד כאמון בתרפיסט ושיטת הטיפול. ביחוד קשה בשעה שישנה נטיה להכחיש שהבעיה היא באדם ומאשימים נתונים חיצוניים בכשלונות ובקשיים".

מה ההבדל בעצם בין הטיפול הפסיכולוגי לפסיכיאטרי?

„העבודה הקלינית מתרכזת אצל שניהם בבריאות הנפשית של האדם. המטרה שווה אבל האמצעים להשגתה יכולים להיות שונים.

תהליך ההתמחות של הפסיכולוג והפסיכיאטר שונה. בעוד שהפסיכולוג במשך כל שנות לימודיו חוקר את חיי הנפש של האדם — תופעות ותנאים — עוסק הפסיכיאטר רוב זמן לימודיו באספקטים הפיזיים של האדם. הפסיכיאטר עשוי להשתמש למשל בטיפול ע"י כדורים בעוד שהפסיכולוג לא ישתמש בהם. נוסף לטיפול, מתפקיד הפסיכולוג הקליני היא אבחנה בעזרת מבחנים פסיכולוגיים בעוד שהפסיכיאטר נעזר במבחנים נאורולוגיים".

מדוע פנו דווקא כעת בבקשה לגושפנקא הרשמית?

„הדרישה לטיפול גדלה, מספר המועמדים גדל וכך גם גדלה האחריות. אספקט חשוב אחר הוא ה־מלפרקטיס אינשורנס בלי כיסוי כזה (ביטוח נגד עשיית רע) התרפיסט עלול להמצא במצב של תביעה מצד הפציינט. ומי יהא אחראי על זה? ההתפתחות של השרות דורשת מעבר משרות „מחתרתי" לשרות גלוי תחת פיקוח הנהלת האוניברסיטה. בינתיים עד שלא יתקבל האישור הרשמי הפסקתי לקבל מקרים חדשים".

ואם לא יתקבל האישור?

„למה עלי להטרד בזה כעת? עמדתי תקבע בהתאם להחלטת הסנט".

עזרה חיונית

דברי פרופ' שרי ומכתבי התודה על הצלחות בטיפול מדברים בעד עצמם. הצלחת הנסיון והדרישה המתגברת לשרות קליני לסטודנטים מחייבים את אישורו כשירות הניתן מטעם האוניברסיטה. שרות כזה צמוד לכל אוניברסיטה בארה"ב ו־בארץ כאמור מצוי באוניברסיטה הירושלמית.

כדאי לסיים בדבריו של סטודנט אשר פגשתי בחדרה של הפרופ' שרי בעת השיחה. „ממצבי נוכחתי לדעת שבעיות פסיכולוגיות מתקשרות למצב לימודי ירוד. ולדעתי תפקידה של האוניברסיטה להעלות רמת לימודים ולעזור לסטודנט להסתגל לדרישותיה ע"י עזרה המכוונת לפתרו מהקשיים המכבידים על הסתגלותו".

ההלכה - ה
הפסיכולוגי

בזלזול לסיאנסים נאחזים בפרט זה, כדי
להוכיח כי זהו רק דמיון־שווא: חשוב
שתהיה כוס דקה, כדי שאפשר יהיה ל־
הזיז אותה בקלות ע״י האצבעות...
ומה הלאה, כשהכל מוכן? עתה לא
נותר אלא להתחיל בסיאנס עצמו. „צריך

ההלכה והפסיכולוגיה על הסיאנסים

מאת: יוסף בן־מאיר

— שאלנו את בלעם בן בעור: מי יהיה הרמטכ״ל הבא של צה״ל? ענה בלעם: עזר ווייצמן...

— שאלנו את הרמטכ״ל המצרי, עלי עלי עאמר: מתי יהיה שלום בין ישראל והערבים? אמר לנו עאמר: בעוד חמש שנים...

— שאלנו את וינסטון צ׳רצ׳יל: מי יהיה ראש הממשלה הבא בבריטניה? אמר צ׳רצ׳יל: אדוארד היתי...

— שאלנו את ג׳ון קנדי: מי יהיה הנשיא הבא של ארה״ב? ענה קנדי: רוברט קנדי...

לא, אין כאן טעות דפוס. גם לא טעות כתיבה. אלה הם דבריהם של סטודנטים מ„בר אילן״, שנאמרו לפני ימים אחדים, והם מוכנים להשבע עם יד על הלב כי אכן שאלו שאלות אלה ואמנם קיבלו את התשובות המובאות עליהן.

חלומות באספמיא ותעתועי דמיון? בלוף משעשע או אמת מזעזעת? צרור סימני שאלה סביב מילה אחת:

הסיאנסים.

גל גואה מציף בימים אלה את הארץ, גל של סיאנסים, והוא סוחף עמו את הכל. הצורך להווכח בכך? — אין לך דבר קל מזה. אין לך אלא ללכת לשוק הכרמל או לכיכר המושבות בת״א. רוכלים זריזים כבר הספיקו לתפוס את ה„פטנט״ ולעשות כסף אפילו מ„עסקי רוחות״, בצורת מכירת לוחות סיאנסים. אך אין צורך להרחיק לכך עד ת״א. די להעיף מבט בעמוד הראשון של העתון. שם, בתחתית העמוד, מופיעה מודעה, במסגרת, בה מציעים לך לרכוש לוח סיאנסים, כמובן. נא לשלוח את הכסף לתיבת־דואר פלונית בת״א, והלוח ישלח אליך הביתה, רק בלירה... אך בעצם אין צורך לקרוא מודעות בעתון לשם כך. די להטות אוזן, סתם כך, לחוויות שמספרים הכל לכל, אודות הסיאנס מאמש. נשתנו הזמנים, נשתנו הרוחות: לשעבר היו משחקים „פוקר״ במרפסת, ועתה „משחקים״ בסיאנסים, לאורדווקא במרפסת...

בידור או סיוט?

וכדי שלא יחשוד מאן־דהוא כי דברים אלה נכתבים „מן השרוול״ והם פיקטיביים, מוטב לצטט סטודנט. אחד מני רבים מאלה העוסקים בסיאנסים, שהסכים גם לפרסם את שמו המלא. אמר לי יצחק (איציק) שטרן, סטודנט שנה ב׳ במחלקות לסוציולוגיה ולמדעי המדינה: „אנחנו עושים סיאנסים כמעט כל מוצאי שבת. כשאין מסיבה, סרט, או משהו כזה — מתבדרים בצורה כזאת״.

מתבדרים? — יתכן כי סטודנטים אחדים היו מעטרים מילה זו במרכאות כפרלות ומכופלות, בהקשר זה. שכן התברר כי רבים מהם — ליתר דיוק: מהן — הזדעזעו ממראה עיניהם, לפחות בפעמים הראשונות. כמעט כולם אמרו כי „חשבתי על זה הרבה בלילה״. אחדות אמרו כי הדבר היה בגדר סיוט בעיניהן, ולפחות אחת היתה אמיצה וכנה עד כדי להודות כי בפעם הראשונה אפילו בכתה מרוב התרגשות.

מציאות או דמיון, בידור או סיוט. כך או אחרת, העובדה שאין עליה עוררין היא כי זוהי תופעה שאינה עוד פרי־רוחם של סופרי המדע הדמיוני נוסח ז׳ול וורן, אלא מציאות שהיא נחלת רבים וטובים. ותופעה כזו, וככל שתהיה מעניינת או טפשית, שאינטלקטואלים וסתם „עמך״, יבלו בה חלק מזמנם אומרת דרשני. ראשית, מהם, בעצם, הסיאנסים? מה דעתם של המדענים על תופעה זו? ומה אומרים הסטודנטים עצמם? ואם אמנם נכונה הדעה כי מעלים בסיאנסים דמויות ורוחות, שלא מעלמא הדין — מה אומרת ההלכה בנידון? אכן, דומה כי לא יהיה בכך אפילו שמץ של גוזמא אם נאמר כי אפילו הפאראפסיכולוגים בעלי הדמיון הפנטסטי ביותר לא תארו לעצמם מצב כמו היום, שבו „עסקי רוחות״ הפכו לתופעה ציבורית־המונית.

סיאנסים, סיאנסים. מהם הסיאנסים? את התשובה לכך יש לחפש על לוח שטוח, שעליו מסומנות ספרות ואותיות בתוך עיגולים הסדורים זה ליד זה. משבצת ריקה אחת (או שתיים) מיועדת ל„רוח״ ושתי משבצות של „כן״ ו„לא״ לתשובה. מסמנת את התשובות כוס זכוכית הפוכה, הנעה על פני הלוח.

„צריך להתנהג בנימוס״

מכאן ואילך רשות הדיבור לישראל ג. בעל נסיון עריכה וניהול של סיאנסים, וסטודנט שנה א׳ (סוציולוגיה ומדעי המדינה) ב„בר־אילן״. „בזמן שעורכים את הסיאנס״, הוא אומר, „יושבים בחדר כמה שיושבים, אבל משתתפים בסיאנס רק 3—4, ומנחה את הסיאנס רק אחד. מניחים שתי אצבעות על הכוס ההפוכה בצורה קלה, שנוגעת־ואינה־נוגעת. צריך להקפיד שהיד תהיה באוויר, והמרפק לא יהיה מונח על שום מקום. רצוי גם שהכוס תהיה מזכוכית דקה״. אגב, המגחכים והמתייחסים

מספר סטודנטים דתיים

להתרכז במחשבה בערך 20—30 דקות ואז
בשלב מסויים הכוס מתחילה „לרוץ״ על
פני הלוח. המנחה שואל בנימוס: האם
יש עמנו רוח בחדר? אם הכוס זזה ל־
משבצת „כן״ סימן שאפשר להתחיל ב־
סיאנס, אם לא — צריך להתרכז שוב״.
זוהי הצורה הבסיסית של עריכת ה־
סיאנס. אך יש המוסיפים לכך הוספות מ־
שלהם בואריאציות שונות. אחדים „יוצ־
רים אווירה״ ע״י עריכת הסיאנס באור
נרות. ויש המחישים את בוא ה„רוח״ ע״י
כך שהם כותבים בארבע קצוות הלוח
מלים מסויימות...

„מי יהיה בעלי?״

מעניין שכל מי שהתנסה בחוויות של
הסיאנסים מדגיש כי הנימוס חשוב ב־
יותר. שכן, הרוח עלולה להפגע בכבודה
ולא להשיב על השאלות, או להעלם ול־
הפסיק את הסיאנס באורח הפגנתי...
למותר לציין כי עורכים את הסיאנסים
לא רק ריקנים ויושבי־קרנות, אלא גם
אנשים חושבים, שבדרך כלל קשה להונות
אותם בכגון אלה. שאול שיף, חבר מער־
כת „בת־קול״, העיד על עצמו כי ראה
סטנוגרמה של סיאנס, שהיתה כתובה ב־
עברית בסגנון ארכאי קדום, שלא היה
מוכר למשתתפי איתו סיאנס כלל ועיקר...
את מי מעלים בסיאנסים? אולי עדיף
לשאול להיפך: את מי לא מעלים? כי
לשמע הסיפורים אפשר לחשוב, שכל מי
ששבק חיים לכל חי „תפס הזדמנות״ ל־
התקשר עם בני־אדם בעולם־הזה, בסיאנס
זה או אחר. תקצר היריעה מהכיל אר
הסיפורים הפנטסטיים והפיקאנטיים של
משתתפי הסיאנסים. אך נביא רק על קצד
המזלג קטעי סיפורים של סטודנטים המ
אמינים כי העלו רוחות.

רב ישראלי והרב זוין: הסיאנסים אסורים בתכלית

ה - הד"ר לוין: זוהי רק השפעה של הדמיון

מרים שפרבר, סטודנטית שנה ג' במחלקה לפסיכולוגיה: „שאלתי את הרוח מי יהיה בעלי. הרוח אמרה ששמו יהיה ברוך, הוא כעת בקורס קצינים ונמצא בנצר־סירני. אני חשבתי על שם אחר, ואינני מכירה בכלל אחד בשם כזה".

מתרכזים בעת עריכת סיאנס

יצחק שטרן, שנה ב' בסוציולוגיה ומדעי המדינה: „צ'רצ'יל אמר לנו שוילסון לא יחזיק מעמד, וראש הממשלה הבא בבריטניה יהיה אדוארד הית. הוא אמר גם שלא יהיה פיחות נוסף בסטרלינ"ג".

ש. י., השתחרר מצה"ל לפני שלושה חדשים: „שאלנו פעם את בלעם מי יהיה הרמטכ"ל הבא של צה"ל, והוא אמר עזר

הרב שלמה יוסף זוין

ווייצמן, אבל רק בעוד 6 שנים. זה לא מתקבל על הדעת, מפני שווייצמן מקצועי. שאלנו גם את גנרל עאמר מתי יבוא השלום בין ישראל והערבים, והוא אמר בקאדנציה הבאה, בעוד 5 שנים".

נודע כי שאלו את הרוחות אפילו על המספרים הבאים שיזכו בטוטו־כדורגל ועל המספר שיזכה ב־100.000 ל"י בהגרלת מפעל הפיס. אף אחד לא סיפר מהו מספר זה, אולי מחשש שיאתרו את הכרטיס הזה ויזכו בו אחרים... אגב, סיפורים אלה מעלים גם שאלה נוספת שמן הראוי לעמוד עליה: האם עאמר, צ'רצ'יל, קנדי וכל השאר יודעים עברית היטב, או „כותבים" בשגיאות?

סוגסטיה אידיאו-מוטורית

הסיפורים פיקנטיים ומעניינים, ומספריהם מאמינים אפילו באמיתותם. מה אומרים על כך המדענים? כיצד מסתכל הפסיכולוג על הסיאנס? שאלה זו הפניתי אל הד"ר **יצחק לוין**, ראש המחלקה לפסיכולוגיה ב„בר־אילן".

הד"ר לוין מחייך חיוך של גיחוך וביטול: „**זוהי רק השפעה של הדמיון**. אם באמת כוחות עליונים מזיזים את הכוס, מדוע צריכים את העזרה של האצבעות? אלא זוהי השפעה של הדמיון על המוטוריקה (התנועה) של האדם".

לפתע הוא מתחיל להלך בחדר לאורך שורות המרצפות, כדי להוכיח את דבריו: „אתה רואה איך אני הולך? אני הולך בתוך שורה אחת של מרצפות, ברוחב של 20 ס"מ, מבלי לצאת מהקווים, וינני נופל. אבל אם נרים את השורה הזאת לגובה של 10 מטר, מי שילך על זה יתחיל לנטות לכאן ולכאן — ויפול. מדוע? כי הוא מתחיל לחשוב מה יש למטה, ומה יקרה אם אני אפול וכו'. זה מוכיח שיש כאן השפעה של הדמיון על ההתנהגות והמוטוריקה".

ואם לא די בכך, מביא הד"ר לוין הוכחה נוספת. הוא ניגש לחלון ומחזיק שם בחוט המשתלשל מן התקרה. „אני מחזיק בחוט הזה בשתי אצבעותי, ואינני מזיז את היד בכלל", הוא אומר. „עכשיו אני מתחיל לחשוב שהחוט נע מימין לשמאל", וראה זה פלא, החוט „ציית" לחשבתו של הד"ר לוין, והחל לנוע כמטוטלת, מבלי שנעשתה תזוזה או תנועה כלשהי ביד.

„זאת הוכחה נוספת", הסביר, „**שתנועת השרירים אינה רק פונקציה של הרצון, אלא גם של הדמיון**, וכך הדבר גם בסיאנסים. אנשים רבים מחזיקים את האצבעות על הכוס ושואלים. וודאי כל אחד מדמה לעצמו — אפילו בלי שירצה — באיזה כיוון הכוס תנוע. נניח ששואלים מתי יהיה שלום — תנודה קלה יש בין כה וכה — וכאשר הכוס זזה לכוון מסויים, כל אחד מדמה לעצמו אולי באמת בעוד 5 שנים ואז הכוס נעצרת בספרה 5. זוהי השפעה של הסוגסטיה האידיאו־מוטורית".

„עץ" או „פאלי"?

וכדי להבהיר את דבריו, הוא מוסיף מהי הסוגסטיה: „הסוגסטיה היא נטיה של בני־אדם לפעול או לראות דברים בהתאם להשפעות שונות הקיימות בו או המופעלות עליו. **ואם כן, הסיאנסים הם אחד מסוגי הסוגסטיה, הסוגסטיה האידיאו-מוטורית, זוהי הנטיה של האדם להניע חלקים או שרירים בגופו כתוצאה מדמיון שקיים בו מאיזו שהיא סיבה.** זהו הסבר פשוט המתאים גם לחוקי המכאניקה וגם לחוקי הפסיכולוגיה שאנחנו מכירים".

מסתבר כי הד"ר לוין (שעסק, אגב, גם בחקר ההיפנוזה), אינו מסתפק רק בהוכחות מדעיות תיאורטיות. הוא עצמו נכח, לדבריו, בסיאנסים והוכיח למשתתפים עד כמה שטותית היא ההנחה כי בשדים ורוחות עסקינן.

הכיצד? — מספר הד"ר לוין: „אמרתי לבן־אדם: קח מטבע וזרוק אותה מבלי שנראה באיזה צד שלה היא נפלה, וכך הוא עשה". לאחר מכן צווה על עורכי הסיאנס ש„יעשו בכוס" ויגידו לו על איזה צד נפלה המטבע. ומה התברר? הכוס „אמרה" לפעמים תשובה נכונה ולפעמים תשובה לא נכונה. „זוהי ההסתברות המקרית, והתוצאה היא כמו התוצאה של ניחוש רגיל בפה"...

ומכאן הוא מסיק כי „אינני רואה שום סיבה והסבר מדוע הכוס תשמש בסיס ואמצעי־תקשורת עם הרוחות. זה מסוג הדברים שאתה יכול להאמין ואתה יכול לא להאמין. אלא מה קורה פה? כאשר הכוס מנחשת נכון אף אחד לא מתפלא, אבל כשיש „תשובה", יוצאת דיפן כולם מתחילים להתפלא".

הסבר מעניין יש בפיו של הד"ר לוין גם לעצם התפשטות התופעה. שאלתי אותו מדוע נפוצו הסיאנסים בקצב מהיר כזה בכל הארץ. ובכלל, מה מניע את בני האדם לערוך סיאנסים?

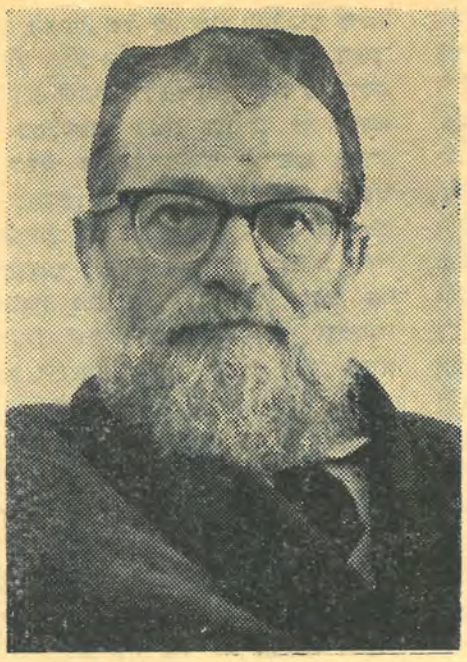

הרב שאול ישראלי

משיב הד"ר לוין: „זוהי בלי ספק תופעה פסיכולוגית מעניינת. **בני אדם נוהים אחרי דברים לא ברורים משום, שכנראה, אינם מוצאים נחת בדברים הברורים, שבסביבתם. חוץ מזה, יש נטיה לבני אדם להאמין בכל מיני דברים מוזרים. והרי דורנו הוא דור של התפרקות מהאמונה ומחדת — לכן האנשים מחפשים להם אמונות אחרות, שהן ג"כ דת במובן מסוים. יתכן גם, שזה נובע מתוך הריקנות והשעמום, והעיסוק הזה ממלא את החלל במחשבתם** אבל הסיבה העיקרית היא, כפי שאמרתי, שיש לאדם נטיה לחפש דברים מוזרים ומשונים, שהם דוקא לא לפי החוק.

לוח סיאנסים אלקטרוני

על שאלות אלה ושכמותן בקשנו תשובה גם מד"ר **רון שובל**, ראש המחלקה לפסיכולוגיה באוניברסיטת ת"א והפסיכולוג הראשי של חיל האויר לשעבר, המרצה גם ב„בר־אילן". הד"ר שובל העדיף לא להכנס לעובי קורה זו „מפני שלא עסקתי בזה", אך עם זאת הוסיף כי „זהו ענין הדורש התעמקות במחשבה ומחקר מדעי יסודי". לדעתו, לפני שמנסים לתלות את הסיבה ברוחות וכיו"ב, יש לבדוק זאת עד היסוד במחקרים מדעיים אמפיריים. שכן, „אין לי מושג אם מה שידוע לנו כבר על בני־האדם, מספיק כדי להסביר תופעה זו. יתכן שיש עוד משתנים ועוד אספקטים של האישיות, שגם הם טבעיים, ודרכם ניתן להסביר תופעות אלה — לפני שנחפש גורם על־טבעי".

לפי שעה רחוקה עדיין הדרך ממחקרים מעמיקים כאלה, לפחות בארץ. אך אין זה מן הנמנע כי בעקבות התפשטות הסיאנסים בקצב ובהיקף כזה, יתעוררו הדענים לבדוק את התופעה בתנאי מעבדה מבוקרים. ויש כבר תכניות סכמאטיות כלליות למחקרים כאלה. נציין לפחות אחת מהן. מוצע לערוך את הסיאנס בצורה, שהאותיות תשנינה את מקומן על הלוח, כך שעורך הסיאנס עצמו לא ידע היכן תמצא האות. בצורה כזאת ניתן להבטיח כי הידיעה של משתתפי הסיאנס לא תשפיע על התוצאות. ולא זו בלבד, לא ידעו גם מה התשובות, שהשיבה הרוח", אלא לאחר הסיאנס. כיצד ניתן להשיג זאת? ע"י לוח אלקטרוני, שבו משובצות האותיות בצורה שהן יכולות לשנות את מקומן, מכשיר מיוחד גם ירשום את האותיות שסמנה הכוס, וידי המשתתפים בסיאנס יהיו רק אמצעי לרוח, לסימון האותיות. בצורה כזאת ניתן לבדוק בצורה מבוקרת אם אמנם הקשר בין הרוחות ובני־אדם חיים באמצעות הסיאנסים הוא אמיתי, או ש„משחקים בנדמה לי".

ההלכה: הסיאנסים אסורים!

ומה אומרת ההלכה היהודית על הסיאנסים? שאלה זו הפנינו אל שנים מגדולי התורה בארץ: **הרב שאול ישראלי והרב שלמה יוסף זוין**. התשובה היא קצרה ופסקנית: **הסיאנסים אסורים בתכלית!**

אומר הרב שאול ישראלי, חבר בית־הדין הגדול בירושלים: „יש כל מיני צורות של רוחות, שאנחנו לא בקיאים, אבל אנחנו יכולים לומר בענין הזה שעלינו לנהוג בהתאם למה שפסק הרמב"ם בהלכות עבודה זרה, פרק י"א, הלכה ט"ז: „ודברים אלה דברי שקר וכזב הם... **ואין ראוי לישראל... להמשך בהבלים אלו ולא להעלות על הלב שיש תועלת בהם** וכו'. וכל המאמין בדברים האלו וכיוצא בהם, ומחשב בלבו שהם אמת ודברי חכמה... — אינם אלא מן הסכלים וחסרי הדעת".

על כך מוסיף הרב ישראלי: אמנם יש דעה אחת של הרמ"א (רבי משה איסרליש — י.ב.מ.) הפוסק לקולא בצורה מסויימת, אבל יש לנו כלל שבאיסור תורה צריכים ללכת לחומרא, וע"כ הסיאנסים אסורים".

בצורה פסקנית חותכת יותר, קבע הרב שלמה יוסף זוין, העורך את האנציקלופדיה התלמודית: „**מצד ההלכה זה הכל הבל הבלים, ואיך שלא יהיה — זה אסור, בין אם זו אחיזת עיניים ובין אם יש כאן ענין של ממש בשדים ורוחות**". והוא ממהר להביא גם את דעתו של הרב קוק זצ"ל בספרו „דעת כהן". „יש כאן הלכה פסוקה של הרב קוק זצ"ל, תקרא ותעתיק מה שפסק". — ומה כתב הרב קוק? — „על עניות דעתי, אין כדאי לחזק את האמונה ע"י תחבולות כאלה הקרובות למכשול אסור. ויותר טוב לקיים תמים תהיה עם ה' אלוקיך".

מדוע לא פוצץ מסגד עומר

הלל ויס

„מה טעם פתח בבראשית משום כוח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים".

(רש"י, בראשית א', א')

האם עוד רוצים אנו בשלום?

זו שאלה שאנו מורגלים לענות עליה תשובה שנראתה עד לפני זמן קצר כמובנת מאליה — כל רצונה של ישראל הוא בשלום.

מספר חודשים לאחר מלחמת ששת הימים ועקרון השלום עומד להיות מוחלף בעקרון של בטחון.

הערכים הללו: שלום ובטחון נוהגים להציגם כיום בצורה כה מנוגדת עד שדומה כי השלום הוא לכל היותר טענה מתחסדת המושמעת מפי עם חלש, החרד לקיומו והוא יודע: ככל שימהר להשלים ולהתפשר עם אויביו, סיכוייו לחיים גדולים יותר. שמא צדק אחד העם ו„יצר הקיום הלאומי" הוא שנטע בלבנו את רעיון השלום, אולם עתה שוב אין אנו נזקקים לו. להיפך, ישנם הטוענים כי הס מלהזכירו — הוא מעיד על חולשה וכידוע הערבים מעריכים רק אנשים תקיפים וחזקים...

הערך אינו נמדד לעולם ע"פ התועלת המעשית, או המידית שאפשר להפיק ממנו. יחד עם זאת אין הערך תלוש מצרכיו היסודיים ביותר של האדם. ללא התכוונות מודעת מצד האדם לגלם ערכים במציאות כל קיום אנושי נהפך לנטול משמעות. כמו כן אין להפריד בין ערכים, הם שלובים ושזורים זה בזה ולכן אין לראות את השלום והבטחון כברי קיום שעה שהם משמשים כתכליות נפרדות. אין האחד מהם יכול לכונן מציאות ללא איזון מספיק של חברו.

אולם ע"פ כמה מגמות נותנות טון כל מה שדרוש לנו עתה הם חישובי תועלת קרים, אנו מדינה שנחלצה סוף סוף מחיי תוליה, ממחלות הילדות שלה ומנעוריה הרומנטיים. המפתחות מסורים בידינו; ועת לעשות.

ומכיון ש„יצר הקיום הלאומי" איננו נזקק יותר לעקרון של שלום, אל לנו לשלם מס שפתים לערכי מוסר מנוונים, וכי מה לנו למהר: ירצו ישלימו, לא ירצו לא ישלימו שהרי הכח בידינו.

בקלות יתרה מנסה חלק נ'כר בציבור לשכנע את עצמו שהשלום איננו אפשרי כיון שהמצב הפוליטי באזור אינו מעיד על כל סיכוי הקרוב לכך. זמירות כגון: „ירדן לא תעז להיות הראשונה" או „חס ושלום שירדן תהא הראשונה" או „אוי ואבוי אם הערבים יסכימו לכרות ברית שלום" אופיניות ביותר לכמה עתונים. טענות מסוג: „המדינות הערביות שבויות אחת בסיסמאותיה של השניה והן לא תסכמנה לעולם לשלום", רק מצדיקות לדעתם של אותם עתונים דרך חדשה ומעשית.

גם אם ההנחה שהשלום עדיין אינו נראה באופק נכונה, הרי שהיא איננה פותרת אותנו מלחתור בכנות לשלום ולו במחיר קורבנות ודם שאולי נוכל לחסוך אם ננקוט במדיניות של „בטחון".

יותר ויותר קולות של „ברי סמכא" מנסרים בחלל — „מדוע נתנו לצבא המצרי הנסוג מים, הרי כל חיל מצרי שנשאר בחיים מהווה סיכון בעתיד!" נראה כי לא היה חייל בסיני או בגדה שנתן מים לחייל אויב ובאותה שעה יישב חשבונות פוליטיים קרים ומעשיים. התגובה הספונטנית הזו, היא תגובה אופינית לעם היהודי ואין הוא מכיר לעצמו טובה על כך מפני שאין הוא יכול לנהוג אחרת.

בהמשכו של אותו קו של חינוך הקהל לערכי בטחון קוראים אנו באותם עתונים על גבורותיה ועלילותיה של יחידת הצנחנים 101. כשכמה „יפי נפש" ו„רכי לבב" מזדעזעים מעלילות גבורה אלו וטורחים להביע את שאט נפשם במכתב למערכת, הרי שמיד ימצאו קוראים שכבר „התחנכו" והשתחררו מהגלותיות ומהאינטלקטואליות והם יודעים להזכיר לנו שרק בזכותם של גבורי 101 למד צה"ל להיות צבא מפואר, הם הם שהראו לו את הדרך. דרך נוספת לגמד את ההתנהגות הטבעית של העם היהודי כלפי רודפיו מוצאת את ביטויה בהנמקה רציונליסטית מאד המנסה להסביר מדוע אנו נוקטים בשיטה זו של מתן סעד לאויב, של דאגה יעזרה. שום נימוק רציונליסטי איננו עומד במבחן שעה שהוא מתמודד עם הרחמנות היהודית הטבעית.

ב. אנחנו והמכבים

עם שוך הקרבות ניסה הרב גורן לחדש את התפילה על הר הבית. „משום מה" לא נסתייע הדבר בידו. מהם הגורמים המעצבים הכרתו של עם. מדוע נשתמע סרוב מכללא של יהודים רבים ושונים להצעתו הנועזת של הרב גורן.

האם הכרתו של עם וביטויה היא אך ורק תוצאה של יחסי כוחות פוליטיים, או אינטרסים מידיים של צורך השעה. או שמא פעימת לבו הקבוצית של עם מתרחשת ברבדים עמוקים יותר. נראים הדברים שכאן פעל רגש יהודי עמוק יותר. בכדי לבחון נכונותה של ההנחה נשאל עצמנו שאלה פשוטה: מדוע איננו יכולים לנהוג כמכבים עצמם, מדוע איננו מחריבים את המסגד הטמא ובונים תחתיו את המקדש. שמא לא זאת מצווים אנו לעשות.

מטרתה האחת של מלחמת המכבים היתה סילוקו של צבא אנטיוכוס לשם טהור המקדש, המטרה היתה ידועה ומוצהרת מתחילה. מטרתנו במלחמת ששת הימים לא היתה מכוונת לשם שחרור מקום קודשנו ובנית המקדש מחדש. מניע זה אינו חי בתוכנו כיום בצורה מודעת ולכן איננו רשאים לאמץ לעצמנו מטרות הנולדות בצורה עקיפה כתוצאה מנצחון שגרף אל תוכו אף את כבושה של ירושלים. יתכן שלשחרורה של ירושלים יהיה קשר ישיר לבוא הגאולה בעתיד, אולם כיום איננו יכולים להעניק לעצמנו אשראי על חשבון שנמשכו ממנו כל פקדונותיו מלבד השטר שנשאר בידינו ואנו עתידים לפרוע אותו ביום מן הימים. בינתיים איננו מכנים את מלחמת ששת הימים בשם הגאולה, כיון שכל אחד מכיר ויודע: עדיין לא שלמה המלאכה ואל המנוחה והנחלה עוד לא הגענו. ומפני שאנו שבויי הזמן ושבויי המוסכמות, שבויי הרגלים וקצרות הדעת, שבויי בורות וקטני אמונה, שבויי תרבות והברה בינלאומית אין לנו כל סמכות מוסרית או דתית להרוס את מסגד עומר ולבנות את בית המקדש במקומו. קטנים ומצומקים הגענו עד הלום ובאשר הגענו שם הנחנו מזוודותינו ואילו ללכת הלאה איננו רשאים מפני שאף עד הלום לא הגענו בכוחותינו אנו, אלא נשאנו.

ג. ההיסטוריה ואנחנו

ישנם יהודים האומרים לנהוג במלוא מרצם הלאומי ולעצב את ההיסטוריה כאלו הם בעליה ומכוניה. נראה שמאד מיותר לנהוג באקטיביות מסוג זה.

בדורות האחרונים עדים אנו לתהליכים היסטוריים כה עזים שאת תוצאותיהם ועובדותיהם הגלויות נוהגים אנו לנמק לאחר מעשה על סמך ראית נולד מוקדמת. אך מה שמאפשר את הצלחתה היוצאת מן הכלל של ראית נולד זו הוא השימוש המקביל במושגי הגאולה.

התנועה הציונית היתה מסתפקת מלכתחילה בבית לאומי אך למזלנו חל פיצוץ בצפיתנו ההיסטורית קצרת הראות. השלטון הזר ו„הנאור" אינו נושא חן וחסד מלפנינו אנו נחנקים בו ומשתחררים ממנו. אנו נתונים לגבולות חלוקה וגם לכך היינו מסכימים אילו היו הכוחות ההיסטוריים מתאזנים. לו היינו מגיעים אז אל המנוחה ואל הנחלה היינו חולמים על ארץ ישראל השלמה ומקדישים לה אותו מקום פסיבי שאנו מקדישים לגאולה. אלא שהאקטיביות של ההיסטוריה אינה שואפת לאיזון בין הכוחות ושוב נפרצים הגבולות שתחמנו לנו ואנו מוצאים עצמנו נשאים על גליה אל מעבר מזה. היא דואגת לפוצץ את חלומותינו המצומקים ולהביאנו אל חופים חדשים לא שיערום אבותינו הציונים. אלא „באורח פלא" לאחר שהדברים מתרחשים אנו רואים שיש ביכולתנו להתאים את התוצאה לשיטתנו הציונית, אך עלינו לזכור שהשיטה נבלעה זה מכבר בתוצאה. גלגוליה של ההיסטוריה בעשרות השנים האחרונות היו איומים, טובים ובלתי צפויים גם יחד מכל מה שחזתה הציונות, לח"י, מפלגות העבודה וממשלת ישראל.

נראה שאישים וארגונים יהודיים רודפים אחר התמורות ההיסטוריות כשהם נושאים על גבם את אוצר בית הנכות — בן יומו, אולם הגלגול ההיסטורי משתמט מהם הלאה הלאה עד שהטוב והרע שבחלומותיהם מחויר.

אף לאחר הנצחון האחרון, הוצאנו מארכיון ראית הנולד שלנו את המתקון המתאים. הלא הוא „ארץ ישראל השלמה". הואיל והקף הנצחון עלה על כל המשוער נזכרים אנו שמושג אחד יכול אולי לאמץ את הנצחון ופירותיו כבנים היקיים של ארץ אבותינו ומיסדים אנו את התנועה „החדשה" התנועה לארץ ישראל השלמה.

אנו מאמינים בני מאמינים יורדים לנחלה ותובעים את ירושת אבותינו. לפתע נזכרנו במלוא היקפה של הנחלה. חלילה אין זו זכות שבאמונה, זו זכות היסטורית.

אם מניחים אנו שכל הקודם בנחלה זוכה בה ובה עיקרה של זכות היסטורית, הרי שהאמריקנים צריכים לחזור לאירופה מפני שהזכות ההיסטורית שייכת לאינדיאנים ו־אילו על השבטים הגרמניים לחזור צפונה ואף לנו יש זכות על חרן, שכן אברהם אבינו בא משם.

זכות היסטורית ביחסים בין־מדינתיים יותר משהיא תביעת בעלות המעניקה לגיטימציה לשחרור ולגאולה משמשת כתרוץ נוסף לשיטת כל דאלים גבר, שהיא כנראה השיטה היחידה הנוהגת בין מדינות.

כדי להעניק ממשות למושג זכות, עלינו להכיר בעקרון מכונן, בעקרון העומד מעל לזכויות. כפי שמפרש רש"י בפסוק הראשון בספר בראשית: „ומה טעם פתח בבראשית, משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים. שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גויים הם אומרים להם: כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו". אין צורך להפוך את זכותנו האמיתית על ארץ ישראל לזכות מדומה על ידי טענות המנותקות מהקשרן החוקי היחידי.

ארץ ישראל שזורה בתורת ישראל ובעם ישראל, שהם כולם ישות אחת שאין לחלקה ולמינה ואין להגדיל ולאמץ רק יסוד אחד שבישות זו ולהפכו לעקרון שמבלעדיו לא יתכן.

עדיף על הטעון „ארץ ישראל השלמה" כל טעון מעשי ועניני הגורס שאין אנו מחזירים את השטחים מפני שלמעשה אין לנו אפילו הזדמנות או אפשרות לעשות זאת. אנו מחזיקים בשטחים כבני ערובה אשר יתכן ונוכל להביא באמצעותם את השלום. עול ההוכחה המעיד על רצון כן בשלום מוטל על הערבים. אלא שעלינו לדאוג שעול זה לא יהפך לנטל כבד מנשוא. אסור לנו לספח את השטחים שעל ידי כך אנו נועלים דלת עיקרית בפניהם. שומא עלינו להיות רודפי שלום ועזים כאחד מבלי שעקרון אחד יחליש ויערער את הוויתנו היהודית והאנושית.

ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום.

הערות לגליון 18—19

(המשך מעמ' 4)

ציינו את פעולתה של הסתדרות הסטודנטים, בענין מגבית לילדיה הרעבים של בית־שאן, כפעולה קונסטרוקטיבית. אין הוא מבחין בין נושא הנתון לאחריות ולמסגרת ממלכתית לבין פעולות צדקה מקריות וזמניות של קבוצות בעלות כושר בינוני, הבנה לקוייה של מושג החסד ויכולת קצרה.

המשאל והאופניים הגנובות

מה מאוד הופתעתי ממשאל־קלפי מס' 2. שכן לא נשאלו המשיבים על בעיית האופניים הגנובות של אחי הצעיר. אותה מידה של אינפורמציה אפשרית למשיבים לגבי דרך טיפולה של הממשלה בבעית הפליטים ולגבי עמדת הממשלה בקשר להחזקת השטחים. מה גם שלענין שלושת הבעיות — פליטים, אופניים, שטחים — פורסמו מודעות המגלות כי הענין רציני וכי הוא משאלות היסוד של חברתנו וחיינו היומיומיים בעת ובעונה אחת.

בשאלה מס' 5 מוצעת האפשרות, בקשר למדיניות הצרפתית, לא להגיב ולגרום לכך שהעם הישראלי יגיב ע"י הפגנות, עצומות וכדומה. מקיאבליזם לדוגמא.

במשאל חסרות מספר שאלות רציניות, כגון: מה דעתך על התיישבות סטודנטים ופתיחת שלוחת אוניברסיטת „בר־אילן" בעזה עילית? — כן — לא, איך — למה, מתי — עד מתי, תלוי — לא תלוי, בערך — דעה אחרת מהי...

שאלה

פרופ' אליצור, התנועה הגדולה למען א"י הגדולה, אמר כי, תגובותיהם של דיקטטורים אלה (הערביים), כפי שאמר יצחק נבון, אינן מוכתבות ע"י כללי ההגיון. מי זה יצחק נבון?

מיותר

במסגרת קטנה מסביר העורך תפקידו של עיתון ושליחותו, הנוסח מוכר כלא מחייב ומעורר אוטומטית אכזבה או הסתייגות. למשל, „אופיו הלוחם והבלתי־תלוי על העתון", „אנו עתון לוחם ובלתי תלוי", „יוצא לאור ע"י הסתדרות סטודנטים בלתי־תלוייה", „אין לנו ספק כי נעמוד בהם (בלחצים)".

מאוד מעודד לשמוע אדם צעיר המכריז שאינו מתכוון להכנע ללחצים, עתידיים בדר"כ. אך הבה נראה זאת מגוף העתון עצמו ומהשפעתו על החיים הציבוריים. דרך אגב, מה פרוש הערך „הסתדרות סטודנטים בלתי־תלויה"? זו לא קבוצה של עסקנים הנבחרת לפרק זמן קצר ודחייבת לתת דו"ח לבוחריה? אם כן, אזי היא תלוייה מאוד.

לדעתי

מכתבים ותגובות למערכת

לעג האני לאני

עורך נכבד,

אילו חוגים עשויים לכרוך את „תורת השימוש בכספי הציבור" בתחום עיסוקה של „המחלקה ליהדות מעשית"?

מי עשוי לשמש שופר לדעות הבזות לדת לערכיה ולמנהגיה?

מסופקני אם ימצא בכם אחד אשר יעלה בדעתו, שמקרבנו יצא עוכר ישראל שכזה, ושעתון נכבד זה שימש לו כבמת קול.

אין לך, הקורא, אלא לפתוח בעמוד 19 בגיליונו האחרון של „בת־קול" כדי להיווכח במציאות מרה זו.

תחת הכותרת „קיתון... המחלקה ליהדות מעשית" מובאים דברי טומאה ונאצה המכוונים כנגד דת ישראל אמונה ומנהגיה; והכל — תחת מסווה של חיוך ובת צחוק.

באירוניה גסה ואכזרית מעמיד הוא בצל הגיחוך את הקדוש והיקר לנו — אנשי אמונה ודת.

תורת ישראל — היא התורה אשר שמה בלבד ראוי שיעורר בלב כל מאמין רגשות טוהר וקדושה, היא הנכתבת ברעד ובאיראה ע"י סופרים יראי ה' מלאי זוך וטוהר, היא היא אשר מושמת ללעג ולקלס (כדבריו: „כתיבת סת"ם בשיטה עיוורת"; גברת קופירייט. שעה תרגיל ו־שעה מעבדה").

ולמה לא ילעג? מצוות מלאות יראת ה' כבניית סוכה, דיני שחיטה וכיו"ב — כל אלו זוכות לצאת מאורן הזוהר והאמיתי לתחום הפרודיה והשחוק מלאות כיעור גומד ושלילה.

הנה כי־כן לא בוחל הכותב משלוח את כף ידו הטמאה לתחומים שהם בבחינת קודש קודשים לכל יהודי שרוח אמונה מפעמת בקירבו.

כתב שטנה ובלע זה לו הוגש לידי בעילום שם, לא מהסס הייתי לזהותו עם חוגים אנטישמיים, או לפחות, שונאי אמונה ודת שבנו כ„כנענים" ודומיהם, והנה מוצאת זו מקומה בעתון דתי...

מה נטען כנגד החילונים כשאלו ימלאו טורי עתוניהם בביקורת על הדת אם אנו צוחקים לעצמנו ושמים ללעג את הקדוש והיקר לנו? היכן נראתה שפלות עצמית שכזו, ביטול ערך העצמי ובוז האני לאני?

לא לצחוק נועדה אותה כתבה אלא לבכי. בכי מר ונמהר על שבמחנינו עדיין שורצים טיפוסים המסוגלים לכתוב דברים מעין אלו ואחרים (במו עיני חזיתים) אשר ימלאו פיהם צחוק לשמע דברי נאצה אלו.

שגיאה גדולה נעשתה עת הותרה כתבה זולה ומזוהמת זו לבוא בצל קירת „בת־קול", אשר כדברי עורך העתון, רואה בין יחודיו של עתון זה: היותו „שלוחיו של ציבור דתי".

בת שחוק מרירה זו עשויה להכתים את שמו הטוב של העתון ולהוריד מרמתו הגבוהה, אשר בצדק זוכה להערצה רבה.

אני תקוה, שחברי המערכת ישכילו להבא לברור ביתר־קפידה את החומר המפורסם. יש לחדור אף בינות לשיטין, ולגלות את הנסתר, שבנגלה. מה מסתתר מאחורי אימרות כנף מחוכמות אשר נועדו כביכול להצחיקנו ולא באו אלא לשפוך „קיתון" של שופכין על הקדוש והיקר לנו.

ש. אבנרי
ספרות עברית, שנה א'

המערכת: ש. אבנרי לא הצליח כלל וכלל לחדור אל מה שהסתתר ב„קיתון" ומדבריו אין לדעת אם תמימותו היתה בעוכריו או שמא הגורמים, אשר בעטים נכתבו הדברים, הם אלה שהכשילוהו ומכאן, שה„קיתון" הופנה גם אליו. מכל מקום, דברים מפורטים יותר ותשובה גם על המכתב דלעיל, בגליון הבא של העתון.

בוקר טוב!!

עורך נכבד,

שמחתי להווכח, ש„סטודנט מן השורה" (שלום כהנא, בגליון בת־קול האחרון), מתעורר להרהר בבעית הבחירות להסתדרות הסטודנטים. מר כהנא הנכבד, יפה שעשית זאת בשנה הרביעית ללמודך ולא אחרי גמר הלימודים. גישתך אופיינית להרבה סטודנטים שבערוב ימיהם נזכרים להתריע על הנעשה. אם חברים כמוך היו גם מנסים לעשות משהו לשיפור הדברים הדרושים ולא רק מעירים הערותיהם, היתה הצדקה לתלונותיך.

ועתה לעצם הענין.

א. אינני מבין מדוע כתבת את המלים „נבחרי הסטודנטים" במרכאות. העובדה היא שחברים אלו נבחרו ע"י ציבור סטודנטים של למעלה מ־600 איש.

ב. נראה שאינך מכיר את אותם נבחרים כהלכה. יתכן שחלקם רואים בעבודה הציבורית מטרה חשובה יותר מאשר לימודיהם אך לומר זאת באופן כולל, זו השמצה שאין אחריה כל כיסוי.

ג. לגבי שינוי שיטת הבחירות — הוקמה ועדה של מספר סטודנטים שמתפקידה לחקיף את הבעיה ולהציע שיטת בחירות יותר אישית. הועדה פנתה לציבור הסטודנטים שיציע הצעותיו לגבי שינוי שיטת הבחירות. אף סטודנט לא עשה זאת. עובדה זו מצביעה גם היא על היחס של ציבור הסטודנטים למסגרת בה הוא נמצא.

ד. פרסום הבחירות ואחוז ההצבעה — סטודנט אשר לא רצה לדעת על קיום הבחירות לא ידע עליהם. סטודנט אשר מציץ מידי פעם בלוח המודעות היה מקבל את כל האינפורמציה הדרושה על הבחירות להסתדרות.

ולבסוף — אחוז המצביעים ב„בר אילן" אינו נמוך מזה שבאוניברסיטאות אחרות.

ערן לויזון
יו"ר ועדת בקורת

על המרצים החותמים

עורך נכבד,

ב„מעריב" מיום י"א בטבת תשכ"ח — (12.1.68), נתפרסמה עצומה בשם „בטחון ושלום — כן, סיפוח — לא".

מנוסח העצומה מתברר כי הותמיה הם אנשים אשר מבחינה רעיונית תמורה „שלום" הם מוכנים במו"מ למסור לגויים שטחי ארץ ישראל. דבר זה מהוה, כידוע, עבירה חמורה על מצות התורה „וירשת וישבת בה".

האנשים החתומים על עצומה זו מוכנים איפוא לעבור על מצות התורה במו"מ מסויים. היוצא מכאן הוא שאין מצוות התורה משמשות להם סייג במעשיהם, ולכן יהיו ודאי נכונים לדון במשאות ומתנים שונים גם על קיום השבת והמועדים ואולי עיד כהנה וכהנה.

החתימה על העצומה מהוה איפוא הבעת נכונות להפר מצוות ולכן היא מנוגדת לתורת ישראל.

הסתדרות הסטודנטים נקראת בזה להורות לכל הסטודנטים באוניברסיטה זו לשמור על תורת ישראל ולהפגין הזדהות עמה ע"י החרמת כל אותם ההרצאות והתרגילים של המרצים והמתרגלים המתנגדים לתורת ישראל ולהפגין הזדהות עמה ע"י החרמת כל אותם ההרצאות והתרגילים של המרצים והמתרגלים המתנגדים לתורת ישראל.

תנו הקדושה ואשר אלה שמותיהם:

ד"ר יולנדה אבועלפיו
ד"ר יהודה אמיר
ד"ר גד צרפתי
ד"ר יוסף היינימן
יוסף ולק
ד"ר אוריאל סימון
פרופ' א. שרף.

ק. ש.
(השם המלא שמור במערכת)

המערכת: בגליון הבא נפרסם תשובה, אנו מקוים של אחד החותמים, למכתב מגוחך זה, המהווה מסמך אוטנטי של המצב אליו נקלענו.

ממצאי הדו"ח הסטטיסטי לשנת תשכ"ח:

3545 סט', 947 קורסים ו־420 מרצים

העלון הסטטיסטי העומד להופיע בימים אלה מגלה:

80 סטודנטים החלו בשנת תשט"ז את למודיהם ב־31 קורסים שניתנו ע"י 19 מרצים: היו אלה הפסיעות הראשונות של האוניברסיטה.

3545 סטודנטים לומדים ב־947 קורסים בעזרת 420 מרצים ואסיסטנטים. זהו הסיכום הסטטיסטי של שנת הלמודים תשכ"ח: „יבול" של 12 שנות קיומו של המוסד.

ממצאים אלה, שסוכמו ע"י המזכירות האקדמית, עומדים להתפרסם בימים אלה בעלון המכולל את „הדו"ח הסטטיסטי — תשכ"ח".

חלקו הראשון של הדו"ח, המסכם את האינפורמציה על תלמידי המוסד, מצביע על העובדה, כי רק 850 מן הסטודנטים נשואים ויתרם רווקים עדיין. המספרים מוכיחים כי החוש הסטטיסטי של הסטודנטיות לא איכזב. גם הפעם, וזוהי, כנראה, גם הסיבה להתעלמותו של הדו"ח מחלוקת המינים במוסד.

קרוב למחציתם של הסטו' נולדו בישראל, 529 — הם ילידי ארצות המזרח ויתרם ילידי ארצות אירופה ואמריקה. 1561 מן הסטו' עלו לאחר קום המדינה. גילו הממוצע של הסטודנט הוא נמוך. ⅔ מן התלמידים גילם הוא 22, 934 הם עד גיל ה־30, 313 עד גיל 40 ורק 161 מעל גיל זה. השנה לומדים עמנו 183 אזרחי חו"ל מ־24 ארצות ו־204 עולים חדשים (הגיעו ארצה לאחר 1.6.66).

1100 במחלקות לא־מוכרות

60% מהסטודנטים מגיעים לאוניבר' מסביבות ת"א. יתרם מגיעים ממקומות מרוחקים יותר, כגון: 107 תלמידים חיפניים, 157 נתניתים וכו'. באוניברסיטה לומדים רק 32 ירושלמים ו־44 הם חברי קיבוצים.

חלקו השני של הדו"ח מטפל בחלוקת הסטודנטים למקצועות הלמוד השונים.

מחלק זה מתברר כי המחלקה הגדולה ביותר באוניברסיטה כוללת 489 סטודנטים, וזוהי, כמובן, המחלקה לספרות עברית. המחלקה הקטנה ביותר, המונה 32 תלמידים בלבד, נפלה בחלקה של הפילוסופיה היהודית. שניה בגודלה, המחלקה לחנוך. 179 סטו' לומדים חנוך כמקצוע ראשי ו־279 כמקצוע משני. סה"כ: 458 סטו' ו„מקום" שני.

המחלקה הראשונה בפרובלמטיות שבה, היא השלישית בגודלה:: מדעי המדינה. 426 בחרו בה כמקצוע משני למרות רמתה הנמוכה ולמרות שאין היא מוסמכת להעניק תואר ראשון. — **כאן המקום לציין כי כ־1100 סטו' לומדים במחלקות, שאינן מוכרות ע"י המועצה להשכלה גבוהה וע"כ אינן מוסמכות להעניק תואר בוגר.**

העובדה כי שליש מתלמידי האוניברסיטה לומד במחלקות, שאינן מוכרות, אם כמקצוע ראשי ואם כמשני, מעוררת מחדש את שאלת ההכרה בכל חומרתה ומחייבת את האונ' בנקיטת צעדים מתאימים.

אחרי שלושת הגדולים צועדות: המחלקה לפסיכולוגיה ובה 412 סטו', המחלקה לתנך (393), המחלקה לכלכלה, אשר 313 תלמידים משתדלים ללמוד כיצד לתקן את שקלקלו אלה,, שלמדו לפניהם והמחלקה לסוציולוגיה, 296 תלמידים. במקצועות מדעי־הטבע נמשכים הסטודנטים בעיקר אל המתימטיקה (266), שאיננה מוכרת עדיין, ביוכימיה (228), כימיה (215) ומיקרוביולוגיה (171).

12 דוקטורנטים

פסיכולוגיה היא המקצוע־הראשי בעל מספר התלמידים הרב ביותר (366), ואילו מספר התלמידים המועט ביותר (3) בחר בפילוסופיה יהודית. 426 הסטודנטים הלומדים במחלקה למדעי המדינה מעניקים לה את הבכירה כמקצוע־המשני הנבחר ביותר, בעוד שלושת התלמידים, שבחרו בביולוגיה־כללית, מורתירים אותה במקום האחרון בין מקצועות המשנה, שנבחרו ע"י הסטודנטים. במדעי־הטבע הכימיה היא המקצוע הנבחר ביותר כמקצוע ראשי (198) ואילו לזיאולוגיה (28) מספר התלמידים המועט ביותר.

מתוך 3545 הסטודנטים הלומדים באוניברסיטה בשנת תשכ"ח 2940 הם סטודנטים המשלימים לימודיהם לקראת התואר הראשון, 248 לקראת התואר ה' שני (56 בפסיכולוגיה, 34 בפילוסופיה כללית, 28 בכימיה, 22 מיקרוביולוגיה, 21 בהיסטוריה, 20 בספרות, 18 בתנ"ך וכו'), ואילו 12 הם דוקטורנטים (6 בספרות עברית, 3 בכימיה, 2 במיקרוביולוגיה, ו־1 בהיסטוריה ישראלית). 345 לומדים בקורסים השונים. כל אלה מתחלקים ל־1203 סטו' בשנה א', 777 בשנה ב', 547 בשנה ג' ו־413 בשנה ד'. (מתוכם ראויים לציון 353 התלמידים שהם בוגרי ישיבות־תיכוניות ואחרות, 223 סטו' למדו באונ' אחרות).

ולסיום, על קצה המזלג משהו מן הקורסים: מספר הקורסים הרב ביותר (77) ניתן ע"י המחלקה לאנגלית, 73 קורסים ניתנים ע"י המחלקה למתימטיקה, 71 קורסים עומדים לרשות תלמידי הפסיכולוגיה ו־62 לתלמידי הכימיה. מספר הקורסים הקטן ביותר, קורס אחד בודד, ניתן בחוג לאיטלקית.

אלה הם המספרים והסטטיסטיקות הבישות העומדות מאחרי מפעל מתפתח ורוחש חיים. לך והאמן, שקרית האוניברסיטה על כל תלמידיה ומוריה יכולים להצטמצם בתוך ארבעה דפים משוכפלים הקרויים עלון סטטיסטי. זוהי הסטטיסטיקה; אמת מדעית ואע"פ כן שקר.

המחוז

לאחר פניתם של הרקטור והסתדרות הסטודנטים

הרב סולוביצ׳יק ירצה בבר־אילן

עשוי להופיע באביב לסדרת הרצאות באוניברסיטה

הנהלת האוניברסיטה הזמינה את הרב סולוביצ׳יק לסדרת הרצאות על נושאים תורניים. ההזמנה נמסרה לרב ע״י נשיא האוניברסיטה והרקטור הפרופ׳ מ. ימר, בפגישתם בארה״ב, שנערכה לפני מספר חדשים.

לאחר שהרב מסר לרקטור כי יהיה מוכן להופיע באוניברסיטה במדה וגם הסתדרות הסטודנטים תאות להזמינו, פנה הרקטור אל יו״ר ההסתדרות ובקשו כי הסתדרות הסטו׳ תכתוב מכתב הזמנה אל הרב.

בשבוע שעבר נערך דיון על נושא זה במועצה. ברוב קולות, כשרק 2 מהנוכחים מתנגדים, הוחלט לשגר הזמנה אל הרב סולוביצ׳יק.

מכתב ההזמנה יצא לארה״ב ויש לצפות לתשובתו החיובית של הרב, אשר לפי התכנית עומד להגיע ארצה באביב ולשאת סדרת הרצאות לפני הסטודנטים על נושאים תורניים.

החוג לקרימינולוגיה הוכר ל־B.A.

החוג לקרימינולוגיה הוכר כמקצוע משני ל־B.A. מעתה יוכלו הסטודנטים לבחור בחוג זה לא רק במסגרת נפרדת של תעודה מיוחדת כי אם כאחד המקצועות המשניים. ההכרה הרשמית בחוג היא מן השנה הבאה ואילך, אך הוא יחשב כמקצוע משני כבר משנת הלימודים תשכ״ח.

ועידה עולמית של סטו׳ דתיים בבר־אילן

תשולב עם סמינר ותערך בחופשת הקיץ

כנס עולמי של סטודנטים יהודיים דתיים עומד להערך בחופשת הקיץ באוניברסיטה. כנס זה שיעמוד בסימנא: „סטודנטים יהודים למען ישראל״ יכלול סטודנטים יהודיים מכל האוניברסיטאות ברחבי העולם ויאורגן ע״י הסתדרות הסטודנטים של אוניברסיטה „בר־אילן״.

הכנס אשר ימשך 5—6 ימים ידון בקשרים שבין ישראל והסטודנטים לבין סטודנטים דתיים בתפוצות ויערך במתכונת של ועידה משולבת עם סמינר.

משתתפי הכנס יסיירו בארץ ודיוני היום האחרון יערכו, כנראה, בירושלים.

האוניברסיטה מוכנה לארח את הסטודנטים ולהעמיד לרשותם את חדרי הפנימיה ואת מיבני האונ׳.

בימים אלה מתחילים הדיונים הראשונים לקראת תכנונו של הכנס בפגישות משותפות בין יו״ר הסתדרות הסטודנטים לבין מנהל האוניברסיטה.

250 פניות מסטו׳ בחו״ל נתקבלו באוניברסיטה עד עתה

בהנהלת האוניברסיטה נתקבלו עד היום למעלה מ־250 פניות של סטודנטים מחו״ל המעוניינים ללמוד באוניברסיטה בשנת הלימודים תשכ״ט.

מספר גדול זה של בקשות נתקבל במשך קצת למעלה מחודשיים ומהוה מספר שיא בהשוואה לתקופות מקבילות בשנים שעברו. גל הפניות עדיין נמשך.

הרב שינדלר, אליו פנינו, סבור כי זוהי אחת מתוצאות ההתעוררות של מלחמת ששת הימים, „מענין הוא גל ההתענינות במספר שלא הורגלנו אליו עד עתה״.

בשנה הקרובה עומד להפתח אולפן לעברית בין כותלי האוניברסיטה, וכבר עתה שוקדים על הכנת הקליטה של מספר גדול של סטודנטים יהודיים מחו״ל.

תופעה מענינת היא ההתענינות הרבה של יהודים מארצות, שלא היתה בהם כל התענינות בשנים שעברו.

האוניברסיטה החליטה לאפשר לכל אותם סטודנטים חדשים ללמוד חינם.

זוטות

בדרישות להוסיף עובדים למזכירות האקדימית, יצאה הסתדרות הסטודנטים. מספרם המועט של עובדי המזכירות פוגם בעבודה השוטפת של המזכירות האקדמית ואינו מאפשר לה להשתלט על העומס העצום המוטל עליה במשך כל שנת הלימודים.

✶

מיד לאחר הפסח יתקיים יום ספורט באוניברסיטה בו יטלו חלק כל הסטודנטים. ועדת הספורט התחילה כבר לתכנן את התכנית ליום זה. בסיומו של היום תערך מסיבה לכל המשתתפים.

✶

עד עתה נערכה רק ישיבה אחת של הועדה המשותפת, למרצים ולסטודנטים. ועדה זו המבררת את הבעיות השונות המועלות ע״י הסטודנטים או המרצים משותקת למעשה באשר היא חסרת כל סמכות החלטה. סמכותה מצטמצמת להמלצות בלבד. כאמור התקימה מאז תחילת שנה״ל ישיבה אחת בלבד.

✶

הסתדרות הסטודנטים עומדת לדרוש מן האוניברסיטה כי יקבע תקנון של קבע לועדת הגמ״ח. תקציבה של ועדת הגמ״ח של ההסתדרות בראשה עומד ב. שרדני (ביונקי) המשותפת גם לאוניברסיטה עומד על 15.000 ל״י. הענקות רבות נדחות ע״י הועדה כיון שהסטודנטים אינם מחזירים את סכומי הלואה.

✶

הסתדרות הסטודנטים עומדת לערוך ברור ממצה בבעית המסעדה. לצורך זה עומד להתקיים מעין משאל בו יתבקשו הסטו׳ לפרט את תלונותיהם מחד גיסא ואת שביעות רצונם, אם זו קיימת, מאידך גיסא.

✶

בוטל עד לסוף הסמסטר הקורס ב„תולדות הרעיון המדיני״ לתלמידי מדע המדינה. לאחר נסיעתו של המרצה, הד״ר ירדי, לחו״ל, הובא מחליף, אשר החזיק מעמד הרצאה אחת ולאחר שגם זה עזב נשארו התלמידים ללא מרצה.

✶

בחינות מועד ג׳ עומדות להסתיים בימים אלה, כאשר יוקדשו שני ימים לבחינות בקורסים המרכזיים.

מחוסר מקום במבני האוניברסיטה הסכימה הסת׳ הסטודנטים למסור את מועדון הסטודנטים לצורך עריכת מבחנים.

בקורסים, אשר בהם מועט מספר הנבחנים יתקיימו הבחינות לאחר האום בין הסטודנטים הנבחנים למרצים. סטודנטים, אשר לאחר ה־2 בפברואר לא יקבלו עדין כל הודעה מתבקשים לפנות לא. שטוב יו״ר ועדת פנים.

הדרישות ל־מ.א. בפסיכולוגיה

הדרישות הנוספות ל־מ.א. לא אושרו ע״י הועדה לתואר־שני

כפי שנמסר בגליונו האחרון של העתון פנתה ועדת הפנים אל הועדה לתואר שני בקשר עם הדרישות המחמירות לתואר שני בפסיכולוגיה. לפני כשבועיים נתקבלה תשובתו של פרופ׳ סולטמן יו״ר הועדה לתואר שני המודיע ל־א. שטוב יו״ר ועדת הפנים של הסתדרות הסטודנטים כי, „הועדה מטפלת בבעית הדרישות לתואר שני במחלקה לפסיכולוגיה״.

למכתב זה מצורף העתק מכתבו של הפרופ׳ סולטמן אל ראש המחלקה לפסיכולוגיה הד״ר לוין בו הוא מודיעו כי **„אין זה מסמכותה של המחלקה לפסיכולוגיה לפעול בנגוד לתקנון הועדה לתואר שני ולהגדיל את מספר נקודות הזכות, אשר נדרשות מתלמידים הלומדים לתואר שני. לפיכך, כל שינוי בדרישות לקראת התואר השני דורש את אישורה של הועדה והנך מתבקש לפעול בהתאם״.**

לאור תשובה זו, ממנה מתברר כי הדרישות הנוספות המוטלות על ידי המחלקה לא אושרו ע״י הועדה לתואר שני וכי הועדה הנ״ל כבר מטפלת בבעיה, בוחנת עתה ועדת הפנים את הבעיה.

תקנון ה־ב.א.

למרות, שתקנון ה־ב.א. נכנס לתוקפו עוד לפני שנה לא הופיעו הוראותיו ב„ידיעות לסטודנטים״. לחברי הועד, אשר בררו את הענין נמסר כי התקנון אינו אלא מספר הוראות נסיוניות למשך תקופת זמן מסוימת ויש־נו הצעות לעבודו ולשינויו.

כזכור, הושג תקנון ה־ב.א. לאחר מאבק חריף, שניהלה הסתדרות הסטודנטים עם שלטונות האוניברסיטה. עתה, לאור המגמות לשנות את התקנון, הופתעו נציגי הסטודנטים כאשר לא פנו אליהם בבקשה להעיר הערותיהם. הסתדרות הסטודנטים ממתינה עדיין לפניה.

ספורט

לפני שבוע חלו חילופי־גברי בראשות הועדה, כאשר יהודה שטינהרץ החליף את אלי וינוגרד, שהתפטר מראשות הועדה ומחברותו במועצה.

לפני 10 ימים נפתחה אליפות השחמט הנערכת לזכרו של יהושע דיאמנט ז״ל. בתחרות משתתפים 40 סטודנטים והיא תמשך עד סוף השבוע.

בשבוע הבא תפתח אליפות האוניברסיטה בטניס שולחן. נבחרת טניס השולחן המאומנת ע״י ח. אדלשטיין, משחקת בליגה ב׳ והיא בעלת סיכויים רבים לעלות לליגה הראשונה. קבוצה ב׳ המאומנת ע״י א. וייץ משחקת בליגה למקומות עבודה.

בכדורסל וכדורעף אין כל פעילות עדיין בשל חוסר מאמן מתאים, ואילו בכדורגל ישנה קבוצה בת 20 סטודנטים הפועלת בלי מאמן ומשחקת בליגה למקומות עבודה.

אינדקס הציונים

כל תזוזה לא חלה עדיין באינדכס הציונים. ועדת הסטטוס המליצה כבר על הצעה לשינוי האינדכס, אך הסנט טרם דן בהמלצה זו. נראה כי ציוני סמסטר א׳ יקבעו לפי האינדכס הישן.

במסגרת „מועדון הסטודנט הדתי״,
הפועל בכל מוצ״ש באודיטוריום,
יופיעו במוצ״ש ה־3.2.68, בשעה 8.30:
✶ מאיר רמז: מנחה וכדרן
✶ עמוס מלר: חלילן
✶ צוות הווי וכידור של חיל הים
ההופעה תתקיים באודיטוריום
ומחיר הכרטיס 2.5 ל״י.

ראיון עם ראש הממשלה

(המשך מעמ' 2)

שיביא יפוי כוח מן הממשלה, ואני שואל את עצמי, האם זה ענין של שתדלנות?

— כשהייתי בצרפת בתפקיד רה"מ, עם כל ה,להבדיל'ים, נתקבלתי ע"י דה־גול ב־ידידות, שבעצמי הייתי מופתע, הוא קב־לני בזרועות פתוחות ושוחחנו על דברים רבים ושונים. —

יש שגריר בצרפת, ולא מפחותי הערך, וישנם קשרי ידידות של אנשים רבים בצרפת, וישנם שרים שם (חוץ מאחד), שאומרים לנו שזה מגיע להבעות קורעות לב, שאינם מסכימים לדרך זו (ובכל זאת לא מתפטרים. הנה, לא רק בישראל לא עוזבים כסאות).

איני רוצה להכנס לפירושים של חליפת המכתבים, וביחוד אני. אי־אפשר לומר שתשובת דה־גול פת־חה פתח תשובה ביחס לישראל. אני התרגזתי מאד כשאמר שאנו כאילו נטעים זרים כאן. הוא אפילו לא חש, שאמר דבר שאצ־לנו זה יכול להתוך בלב. יש מדי־נה, יש ממשלה ולא צריך לומר, שאולי איש זה או אחר בגלל חלי־פת מכתבים וכו'. אבל בינתיים לא פנה אלי איש.

אריאל: וכאשר יפנו מה תהיה אז ת־שובתך?

ראש־הממשלה: **דיה לשמחה בש־עתה.**

אני מבין שעם כל הענוה ו־הצניעות שיש לנו כלפי הצרפתים **הרי הדבר לא נראה לי. מכתבים אפשר לכתוב אך שלא הממשלה תשלח את שגרירה לנהל מו"מ,** ויכול להיות שהשגריר חושב שעדיין לא הגיע הזמן, ואנשים בתוך צרפת אומרים לנו **אל תכנסו עכשיו, אל תתעסקו עכשיו** (בפסקנות), **לא, זה לא נר־אה לי.**

שאלה: האם לדעת רה"מ יש היום צורך בהמשך קיומה של ממשלת הלכוד הל־אומי, במיוחד לאור העובדה כי רה"מ חזר לא פעם על עמדתו כי ממשלת הלכוד לא היתה כורח המציאות?

מר אשכול: (אני רואה שאתם רוצים להכניס רוח כבדה בממשלת ליכוד זו). **יש לכתחילה ויש בדיעבד, אמרתי ואיני חוזר בי, כי הייתי בטוח שהמלאכה תעשה באותה ממשלה שהיתה — וכל ידיעת המצב היתה אצלי וידעתי על היקף הצבא וה־כלים והכל.**

יש לעתים שמעצמו ויש לעתים שמישהו עושה זאת ויכול להביא לפאניקה ולהביא לפסיכוזה עממית. עובדה שהיה רגע מ־סוכן לחיינו ולדמוקרטיה בישראל שדובר ברחוב שהנה אנו פוחדים. ואז משהוקמה הממשלה, אז בדיעבד — כל הכבוד. ואני חייב כל הכבוד. יש עוד 2—3 אנשים ויש שר בטחון שיכול להתמסר רק לזה. לפני שהוקמה ממשלת הליכוד טלפן האיש שהוא עתה שר בטחון ואמר שרוצה לרדת לנגב ולראות איך שם. שמחתי מאוד. וזה לקח כשבוע או שבועיים ושמחתי לשמוע דעה חיובית, וכשהציע עצמו ל־תפקיד מסוים, אמרתי: אהלן וסהלן, ב־בקשה!

בדיעבד ראו שהענין לא כל כך... נפוצו שמועות שנאמר בשמו של מישהו, שצריך להתחפר ויש סכנה ואין זה ואין זה, היה דבר והלכה שמועה ברחוב שיש לעשות ממשלה זו וזו ואיש זה וזה. בינתיים המלחמה היתה ועברה. קשה קצת להבהיל כיום את העם. סבבונו עמים מכל הכוונים ועמדנו יפה בזה, אך אל יתהולל חוגר כמפתח, עוד לא גמרנו עם הענין.

אי אפשר להקים בעם פאניקה, אם כלפי פנים ואם כלפי חוץ. אם תתפרק ממשלת הלכוד, יאמרו העמים, הנה ישראל לא יכולה להסתדר. **בזמנו מה שאמרתי היה נכון ומה שאני אומר עתה נכון. יש צורך בהמשך ממשלת הלכוד מתוך הנימוקים הללו. וזה לא דבר קטן. אנו עם של 2½ מיליון ואם אפשר להופיע כמלוכדים זה טוב, ואני מעריך את הענין כערכו, ו־חושב שממשלה זו תמשיך עד אשר, עד אשר...**

עורך „בת־קול": לנוכח הבקורת החריפה הנמתחת על המוסדות העוסקים בעניני עליה וקליטה ועל מחדליהם, האם אין רה"מ סבור כי יש צורך בשר מיוחד לעניני עליה וקליטה?

אשכול: שאלה זו היא מן הרציניות. רצי־נית, כי שאלה זו עומדת בכל חומרתה איך אנו נגדל. העליה קטנה בהרבה; במקום 100 אלף בשנה ל־20 אלף בשנה. וזה גם לא סוד שיוצאים מישראל 6000—8000 אלפים ואולי יותר בכל שנה. **בש־אלה זו טפלתי בפגישות עם יהו־דים. השאלה היא אם משנה מקום בענין זה משנה מזל, אם כשהעסק יעשה מתוך משרד ממשלתי ישת־נה הדבר?**

אני חושב, שאני יכול לפרוע פה פרעון חוב. עוד בראשית כהו־נתה של הממשלה הצעתי לאחד השרים, שהיה שר בלי תיק שיטפל בעניני עליה. הענין התפרסם וה־עתונות צעקה „געוולד" וראיתי ש־הדבר התקבל כדבר משונה. אני בבירור או בויכוח עם אנשי הסוכ־נות. צריך אדם מתאים, אולי סגן־שר, שתהא לו אפשרות פעולה ב־עניני עולים מארצות הרווחה.

אני חושב שבקונגרס הציוני נ־צא לדרך בענין עליה כי זה דבר מרכזי. או שהסוכנות תתארגן כך שתסדר את הענין — בכל רחבי ה־עולם זכינו לבנינים יפים לסוכ־נות, אך חסרה בפנים איזו מזוזה — או שנצטרך להעביר את כל הענין לממשלה.

ש. שאול: כיצד הסכים רה"מ לאחוד עם מפלגה, שראשיה מצהירים בגלוי על רצונם להחליף את ראש־הממשלה?

אשכול: איני יודע אם ב־1968 זה ית־קבל על לב העולם אם אומר, **שמימי לא בקשתי שום תפקיד בתנועה.** וזה לקח הרבה שנים עד שהוציאוני מדגניה או מפ"ת, מן המעדר. הייתי מאוד רוצה ש־תאמינו — ושזה יהיה יחס הדור לע־בודה הציבורית כלשליחות קדושה — **מ־שום כך איני מתרגש. לא בקשתי להיות רה"מ.** לא בקשתי להיות שר אוצר. אולי מה שהעסיקני בפועל—אולי, שר חקלאות. וכך קרה שעברתי ממשרה ל־משרה. ואני יכול להבין, ובהחלט מותר לומר שיש מישהו שיותר מוכשר. לא א־מר שיש צדיקים הכי שלמים, אך יש לחיות ולהתרגל, שבעבודה ציבורית אין זה רכוש פרטי.

תשובת דה־גול לב"ג לא פתחה פתח תשובה ביחס לישראל * לא נראה לי כי יש לשלוח את דוד ב"ג לנשיא צרפת * יש לראות בדאגה ובחומרה את הדלפות השרים * לכתחילה - לא היה צורך בהקמת ממשלת הליכוד, אך בדיעבד - יש מקום להמשך קיומה של ממשלה זו

איני מחוסר רגישות לדברים ש־נכתבים ונאמרים. השאלה מה מת־גבר על מה, איזה יצר? אם יקום חבר במפלגה ויאמר מה שיאמר ובד"כ במרכז המפלגה זו זכות יקרה וקדושה, אחרת באמת למה נגיע, שלא לדבר על סכנת פולחן. אך גם בלי זה יכול מישהו לו־מר הנה פלוני מתאים יותר ויעשה המ־לאכה יותר טוב. **קשה לומר שאני מ־דושן עונג מזה אך מי שאומר יבו־שם לו.**

פ. צבי: האין לראות בדאגה את הד־לפות השרים מישיבות הממשלה עד כדי נקיטת תכסיס של הפיכת הממשלה לישי־בת ועדת השרים לעניני בטחון?

אשכול: **בודאי שיש לראות בדאגה ובחומרה. וזה גם פחיתות כבוד של השרים אם עושים זאת. לצ־ערי חוששני שיש שרים המספרים** והיות וזה אנונימי, הרי אוכל לספר כי שאלתי עתונאים שרצו לדעת גם ממני, מה דעתם על המדליפים, והם אמרו לי, שהם נדים להם.

בישיבת עורכי עתונים אמרתי שאני חושש שאתם משיגים ידיעות גם בכסף או טובת הנאה וכיוצא באלה. משום שזה כך הגענו להחלטה. אנו מנסים להעזר בחוק. טוענים העתונים, מה אתם עושים חוקים עלינו, חיקקו על השרים!

הממשלה מוכרחה לעשות זאת ובמיוחד עתה כשאנו עוסקים ב־דיני נפשות של העם. אני חושב שצריך להיות חוק, שאם הממשלה רוצה משהו לפרסם אזי תעשה זאת דרך המזכירות, שאם לא כן, אז מדוע שלא נזמין עתונאים לישיבות ממשלה, למה את כל הענינים האלה? למי זה נחוץ!? ואם זה לא נחוץ יש למנוע זאת. זו רעה חולה, ואין דבר כזה במדינות מכובדות. יש להחזיק השפתיים במסגרת, או יותר נכון בעמילן".

ר"צ אריאל: הגענו לשאלת הסיום. אדוני ראש־הממשלה, האם תציג את מו־עמדותך בקדנציה הבאה?

מר לוי אשכול: **לא אומר כן או לא. דיה לשמחה ולצרה בשעתה. זה ענין של הציבור, ואני עתה איני בוחר לומר כן או לא, כי מי יודע מה יכול לקרות.**

ראש הממשלה, אשר הגיע לאוניבר־סיטה בגשם שוטף, נתקבל ע"י חברי ועד הסתדרות הסטודנטים. מיד לאחר מכן קבלו את פניו הרקטור, פרופ' ימר, ומנהל האוניברסיטה מר מ. אדלר וביקרו יחד עמו בבנין הספריה החדש. בפגישה עם חברי הסנט ועם חברי ועד הנאמנים, ש־נערכה בחדרו של הרקטור, נאמרו דברי ברכה ע"י הרקטור ותשובה עליהם מפי רה"מ, אשר הביע את דאגתו מן העובדה כי אנו עומדים לפני חוסר פועלים. „ב־ארה"ב יש ששה מיליון יהודים ואף לא פועל אחד", אמר רה"מ, „וכשנביא אותם ארצה מה הם יעשו"?

לאחר פגישה זו התחילה סדרת השאלות והתשובות. בסיומו של הערב הביע רה"מ „קורת רוח על שעה של נחת רוח בשיחת ידידים"...

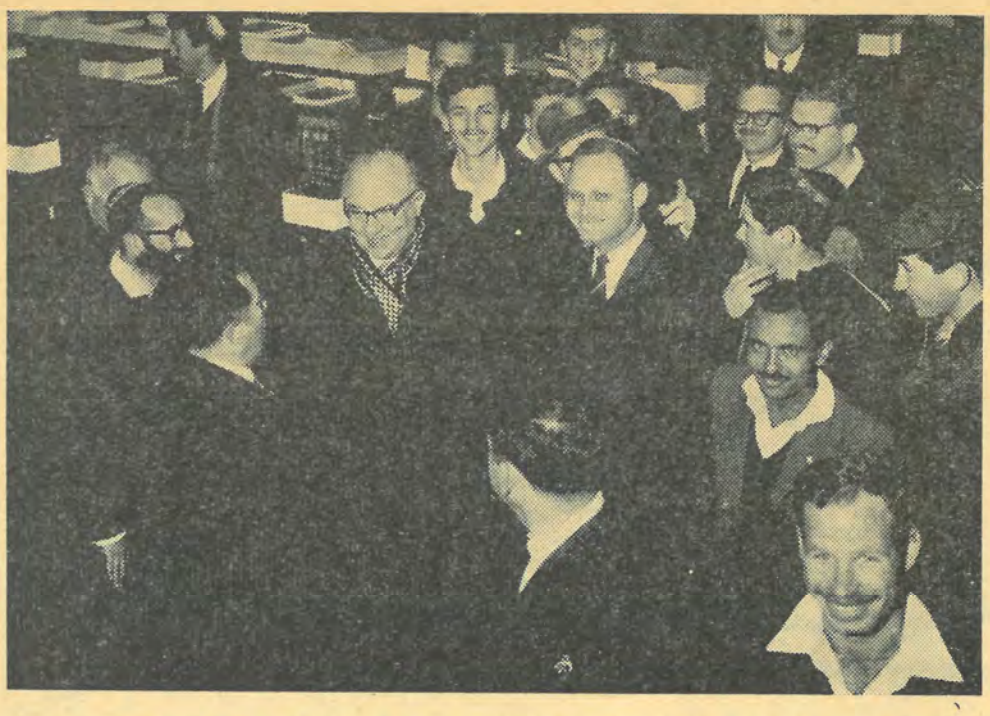

רה"מ מבקר בבנין הספריה החדש. סביבו נראים הרקטור, מנהל האו־ניברסיטה, יו"ר הסת' הסטו' וחברי הועד, שקיבלו את פניו

לדוד בן־גוריון

ממע"י באהבה

וריאציה על שיר אחד של ברכט

מפלגת העבודה, אביך
הוצא להורג, אבל
כשהלך אל הקיר, כדי להירות
הוא הלך אל קיר אחד, מעשה ידיהם
של אנשים שאמרו להיות ידידיו,
והרובים שכוונו אל חזהו
והכדורים גם הם
מעשה ידיהם של אנשים שאמרו להיות
ידידיו, הללו
רק הסתלקו
או ברחו, אולם בשבילו הם היו שם
ונוכחים במעשה ידיהם, אפילו אלה
שירו בו, ואמרו להיות ידידיו
לא לעולם יהיו בלתי מסוגלים ללימוד
כמובן הוא הלך חפשי בשלשלאות
שחושלו
בידי חברים, והושמו על חבר, אבל
מתלכדים היו המפעלים, אותם ראה
מפאת־הדרך,
מעשנה אצל מעשנה, וכיוון שבקר היה
כי לעת בוקר מוצא הנדון,
ריקים היו עדיין הספסלים כרגיל
אבל הוא ראה אותם מלאים בצפיפות
מפה אל פה מלאים צבא זה
שהנה הוא הולך וגדל
ועוד הוא הולך וגדל
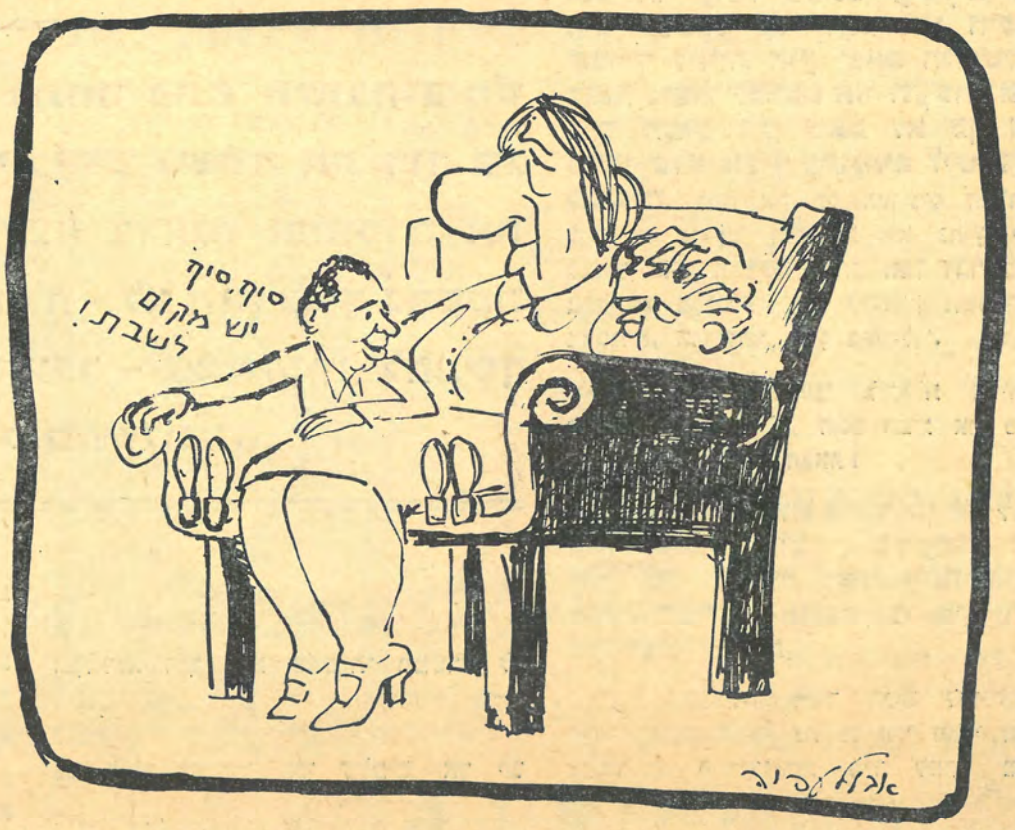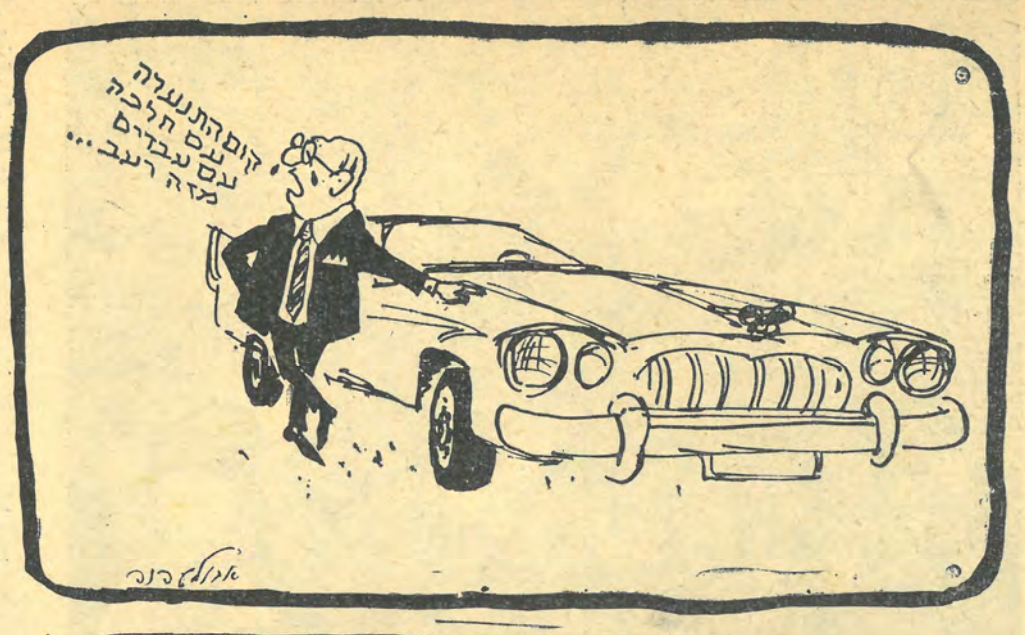
פארזאצט אונד פארבעסארט
ע"י משה — פרס